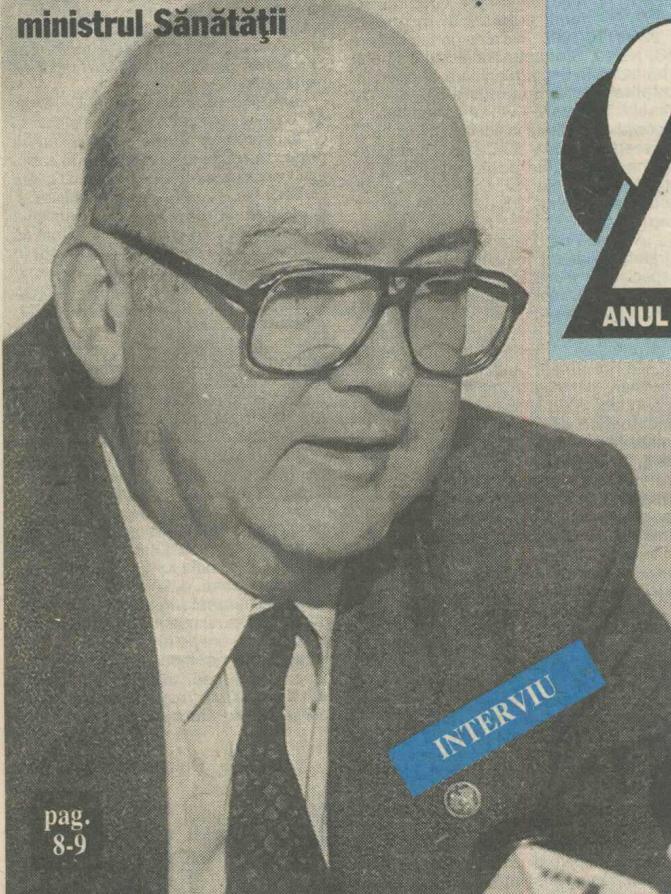

Medicul de familie, medicamentele compensate, asigurările de sănătate

ION VICTOR BRUCKNER
ministrul Sănătății

Nr. 13 (423), 31 mart. - 6 apr. 1998

pag.
8-9

Scrisoare deschisă
către directorul
SRI

Gabriel Andreeșcu,
Dolna Cornea,
Mircea Dinescu,
Radu Filipescu,
Leontin Iuhas,
Dan Petrescu,
Dorin Tudoran

pag. 3

• Întîlniri secrete • Scrisori deschise • Apel
• Declarații • Comunicate • Congrese
• Extraordinare • Disidențe • Adevărul
Scrisori deschise • Declarații • Comunicate
• Congrese extraordinaire • Apel
• Apel în înălțime • Scrisori deschise
• Declarații • Comunicate • Congrese
extraordinaire • Disidențe • Întîlniri secrete •
Scrisori deschise • Declarații • Comunicate
• Congrese extraordinaire • Disidențe • Apel pag. 5

Cabinetul Ciorbea la final

pag. 7

Vladimir Tismăneanu

Sociologia comunismului

„Comunicatul foarte important pentru țară” citit de primul-ministru Ciorbea joi seara, în care, în esență, acesta afirma că va rezista pînă la capăt ca șef al guvernului, adică pînă la trecearea prin Parlament a unei moțiuni de cenzură, a fost, în pofta bășcăliei aproape generale cu care a fost întîmpinat din partea hiperluciziilor noștri „analisti politici”, chiar un comunicat important pentru țară.

Într-adevăr, nu e important pentru țară să afle că primul-ministru este un om epuizat nervos, tracasat, incapabil de o judecată limpede și rece în momente de răscrucă?

Nu e important pentru noi toti să vedem că șeful administrației este un om ce se vede și chiar este încoltit din toate părțile, lovit deopotrivă de aliați și de inamici, batjocorit și umilit fără înțelegeam mai ales că a fost lăsat deliberaț sau că a ajuns complet izolat politică, deși nu a făcut, pînă acum, alteleva decit să îndeplinească scrupulos ce i s-a cerut?

Nu este esențial chiar să vedem, să simțim felul în care domnul Ciorbea, acest om constiūcios, serios, profund onest, dar mult prea obedient, crezînd cu devoțiune de neofit în virtuțile „liniei Maniu-Coposu”, lipsit de suplețea necesară unui „animal politic”, a fost exploarat, utilizat, instrumentalizat de către toată lumea politică, aproape fără excepție?

Numeț prim-ministru în mare pripă, din lipsă de alternativă, deși fusese ales primar, domnul Ciorbea a acceptat. Cerîndu-i-se, în numele partidului, să rămînă și primar în continuare, domnul Ciorbea a acceptat. Mai tîrziu, cerîndu-i-se iarăși de către partid și de către președintele Constantinescu să continue să conducă un guvern devenit de necondus, domnul Ciorbea a acceptat iarăși. Cind i s-a spus să cedeze în fața revoluționarilor, a cedat. Cind i s-a spus să fie tare cu minerii, a fost tare. Cind PD-ul a căutat preteze pentru a ieși din guvern, domnul Ciorbea a tîpat la coman-

dă, iar cind PNȚCD nu a dorit să-și asume nici o responsabilitate pentru slăbiciunile sale patente, domnul Ciorbea a tăcut la comandă. Iar la un moment dat, brusc, el a devenit omul din pricina căruia nimic nu mai merge în România. Acum nu putem avea un statut mai tolerant pentru minoritățile naționale și un început de descentralizare administrativă pentru că unii vor ca domnul Ciorbea să stea pe loc, iar alții ca domnul Ciorbea să plece. Nu putem avea un buget, fie el și de mizerie, anul acesta, deoarece unii îl văd pe domnul Ciorbea indispensabil, iar alții văd în el însuarea tuturor relelor!

ANDREI CORNEA

Eticheta Ciorbea

S-a descoperit, aşadar, un admirabil instrument politic, pe nume Ciorbea. Avem acum un extraordinar pretext pentru a nu face reformă, în toate dimensiunile ei, posedăm o superbă găselinăță a politicianilor pe care, noi, cei de pe-aici, i-am susținut sase ani și i-am votat în al şaptelea! *Pretextul Ciorbea!* Și, de asemenea, ce nemaișomem de bună etichetă pentru toți jurnaliștii verosi și fără principii de a lua în deridere reforma ori de a deveni gravi, dind lecții de conduită tuturor! *Eticheta Ciorbea!* Ce nume comod pentru a ascunde incapacitatea mai multor partide, fie ele „istorice”, fie „anistorice”, de a guverna și de a coopera!

Dar iată că într-o seară, „pe ascuns de dragii părinți”, vorba lui Homer (aflați ei la Leipzig, în „Germania culturii”, dar și a untului), domnul Ciorbea n-a mai rezistat. Instrumentul docil de

pînă atunci s-a răzvrătit; eticheta a prins un conțur propriu, pretextul a devenit subit text, păiața a devenit om, iar omul și-a strigat, gîtit de emoție și crîspat, disperarea și revolta. Gest de „lunatic”, cum scria directorul *Adevărului?* Posibil. Numai păiațele și instrumentele au minte, pe la noi. Să nu fi fost atunci această metamorfoză a instrumentului în om, într-adevăr, un „comunicat important pentru țară”?

Ce păcat, atunci, că revolta a fost scurtă și ineficientă! Dacă domnul Ciorbea ar fi un politician, și-ar fi dat în ziua următoare demisia, ușorind puțin sarcina formării unui nou guvern. Dacă domnul Ciorbea ar fi fost un adevarat om de stat, ar fi stărtuit în gestul său de dispreț și de sfidare că adresa politicianilor care l-au instrumentalizat. Ar fi rămas pe poziție, ca șef al guvernului; ar fi promovat fulgerator, printre ordonanță, *Legea bugetului (nil obstat, lăudat fie domnul Antonie Iorgovan, „părintele Constituției”)*. Iar apoi, mai tîrziu, ar fi continuat să guverneze prin ordonanțe și ordonațe de urgență, dacă Parlamentul i-ar fi respins legile reformei, iar președintele nu l-ar fi ajutat cu adevarat, dar nici nu s-ar fi decis să-i ceară, formal, demisia. Ar fi numit noi miniștri sau miniștri interimiari, dintre independenti și tehnocrati, și, desigur, ar fi așteptat cu răbdare un vot de cenzură în Parlament. Iar cînd acesta ar fi venit, după multe luni de scandaluri, ar fi părăsit cu fruntea sus Palatul Victoria, lăsînd o țară măcar cu buget, cu cîteva legi reformiste în plus și avînd o popularitate demnă de invidiat în perspectiva viitoarelor alegeri.

Domnul Ciorbea nu este, firește, un om de stat. Prin astă insă el nu se deosebește de toți ceilalți comilitoni. Ghinionul său e că a reușit să fie, un moment măcar, altceva decit un instrument al altor voințe și decit rezonatorul altor gînduri. La noi, așa o îndrăzneală se plătește scump!

Reamintim cititorilor noștri
că această pagină le aparține, ca și
responsabilitatea pentru scrisorile lor.

Stimată doamnă
Gabriela Adameșteanu,

Vă mărturisesc că astăzi a fost prima oară cînd am cîtit revista dumneavoastră, dar mi-am fost suficient pentru a constata, cu reală admirație, că cele cuprinse în paginile ei se situează la un foarte înalt nivel de aprofundare și profesionalism în ceea ce privește comentariile și analizele politice, și nu numai.

Ca aspirant la absolviarea Facultății de Științe Politice, la care să fiu student în anul al II-lea, deci la dobândirea unor cunoștințe de analiză politică, mi-am permis să vă adresez rugămintea de a lectura conținutul opiniei mele, evident neavizate și nu neapără general valabile, decîn ceea ce mă privește, în speranța că voi găsi înțelegerile din partea dumneavoastră. Doresc astfel să îmi exprim punctele de vedere asupra unor probleme ce privesc în special perspectivele tinerelui României, încurajarea aspirațiilor sale sociale și profesionale.

Să tot vehiculezează ideea perspectivei larg deschise ale României către atingerea nivelului de țară recunoscută a fi una civilizată, de membră a Comunității Europene. Dar este sătul de asemenea tristă, dar adevărată realitate că integrarea României în structurile europene și euro-atlantice nu va putea fi realizată efectiv pînă cel mai devreme în cea de a doua jumătate a deceniuului următor. Totodată, România nu poate, nu are cum, să între demnă în rîndul statelor civice dezvoltate, fără cătărenii ei cei de acum, dar mai ales cei de atunci. Firesc, se pună întrebarea: care cătăreni? Ce categorii anume de oameni vor avea onoarea de a se numi, pe drept cuvînt, cătăreni ai Europei și ai lumii? Ei bine, nu este greu de imaginat că aceștia vor fi tinerii de astăzi, generațiile fragede ale unei țări aflate într-un stadiu de dezvoltare la fel de fraged al democratizării sale.

Așadar, în tinerei de astăzi, vom avea ocazia să arătăm lumii că România nu este o țară periferică din punct de vedere social, politic, economic și cultural, pierdută undeva, la marginea de Europa, locul în care se poate întîmplă „orice”.

Dar, în același timp, vom avea de purtat pe umeri și greuva povară a instruirii generațiilor viitoare în scopul dezvoltării sănătoase și armonioase a societății românești. Dar aici intervine dilema pe care vreau să o prezint retoric: **„Dar pe noi, pe noi cine ne formează?”**. Iată problema pentru rezolvarea căreia se pare că nimenii nu vrea să contribuie cu nimic. Astfel, posibilitățile de studiu și de specializare sunt limitate pentru anumite categorii de persoane, dotările materiale ale facultăților și celorlalte instituții de învățămînt lăsă mult de dorit, iar materialele de studiu care ar trebui să trateze posibilitățile de rezolvare ale numeroaselor probleme ale dezvoltării noastre la nivel de infrastructură a culturii etice, civice, politice și economice, desi nu sunt numeroase, mai și lăsă de dorit în privința conținutului lor informațional aproape inapătabil la realitățile actuale ale societății românești, aflate într-o dinamică extraordinară, astăzi în podica efortului unui număr mic de dascăli înimioși care, deși se străduiesc, nu pot face față efortului titanic de care trebuie să-l susțină în permanență și cu posibilități efective de lucru la fel de limitate ca și ale noastre, ale celor care vrem să ne formăm.

Toate acestea se petrec aici, sub ochii noștri, în România, țara în care se vorbește atât de mult despre „perspective”, unde campaniile electorale ale formăriilor politice cuprind declarări pompoase în ceea ce privește programele de asistență și sprijinire a finereturui, cel pe care se pune baza construirii viitorului democrației în România! Si totuși, atîi numărăți cătăreni au acces la funcții de conducere în cadrul aparatului de stat? Sau pe ce număr de tineri așezăți în posturi-cheie se bazează economia românească? Oare gerontocrația este atât de înrădăcinată în România? Si se mai miră de ce tot mai mulți dintre noi doresc să părasească țară, iar mulți au și facut-o deja!

Acestea sunt aspecte ale crudei realități în care se zbate tineretul României, în dorința lui de a susține în continuare că sperăm să se poată depăși dificultățile, să trăim decent în țara noastră, o țară modernă, europeană, pentru că avem dreptul de a o face!

Heleștern Francisc Adrian
București, 18 martie 1998

Stimată redacție a revistei „22”:

Sînt un cititor ceva mai nou al acestei reviste și profit de această ocazie pentru a mă prezenta. Mă numesc Adrian Moraru, am 16 ani și locuiesc în Turnu Magurele. Aș dori să-mi exprim punctul de vedere în legătură cu o chestiune care a suscitat multe controverse: este clasa politică plasată undeavă într-un fel de transcendentă față de societate sau nu este decît o reprezentare fidelă a acesteia? Așadar, vă rugă să călări încercarea mea de a încropi un articol.

De la bunul sălbatic la bunul alegător

În urmă cu o săptămînă, la emisiunea „Pro și contra”, am putut constata cu stupeare că domnul Octavian Paler consideră că electoratul românesc superior clasei politice. Domnia sa invoca în sprijinul acestei regreteabile celebrărî a înțelepciunii „boborăză”, două argumente care î se par peremptori: votul dat în noiembrie 1996 forțelor democratice și stoicismul cu care românii îndură sfero-terapia de soc a domnului Ciorbea.

Îmi permit să-l contrazic, rîmînind în sfera „polemică cordiale”, pe domnul Paler. România, foarte corect descriși de domnul Patapievici în scrisorile sale către magnificul „ambasador al golaniilor” din 1990, nu au votat pentru reformă în 1996! A fost nevoie de un program „gauchist” pînă în măduva oaselor, cum au stat lucrurile cu celebrul „Contract cu România”, pentru ca, după 7 ani de economie socială de tarabă și de „democrație originală”, CDR să poată cîștiga alegerile. Electoratul român, impregnat de spiritul elucubrațiilor frontiste din 1990, nu ar fi putut niciodată vota un program reformist, cu nuanțe de dreapta. Dacă în campania electorală din 1996 CDR s-ar fi prezentat cu un program similar celui din 1992, Nicolae Văcăroiu ar fi rămas și astăzi prim-ministrul.

In ceea ce privește stoicismul cu care electoratul a îndurat ordalii anului 1997, este limpede că aiici evenimentul a face cu un oportunist atavic al românilor, care se manifestă revelator după instalarea unui nou regim. Un exemplu convingător ar fi căcă, la finele anului 1945, după instaurarea guvernului Groza, grăție pumnului lui A.I. Vișinski, PCR numără 256.000 de membri, creștere mirobolantă dacă ar fi să comparăm acest număr cu cel din 1921–1944, cînd comuniștii au avut, constant, sub o mie de membri. În această paradigmă se incadrează și rezultatele de-a dreptul stupefiante ale sondajelor imediat următoare instalării noii puteri: CDR avea 60% din intenție de vot, adică dublu față de alegeri! De aceea s-a acceptat reformă!

Cred că munificența domnului Paler în acordarea de elogii electoratului contribuie, din păcate, la prelungirea actualei africanizări spirituale a poporului român și la justificarea primitivismului naționalism-comunist profesat de C.V. Tudor, A. Păunescu, Gheorghe Funar și atîția alții.

Adrian Morar
Tr. Măgurele, 6 februarie 1998

Am citit cu multă atenție și cu mare interes articolele domnului Gheorghe Grigurcu „O temă dramatică” în revista „22” nr. 10/1998, mai ales parteasă de C. Noica. Sunt cotraducătorul primei traduceri în limba maghiară al operei Mathesis sau bucuriile simple și De caelo, încercare în jurul cunoașterii și individualul, editate inițial în 1934 și 1937 și reeditate după ’89 de ed. Humanitas (cine dorește se poate interesa prin poșta la adresa PV. ORADEA 3.700, str. Ostașilor nr. 15, bl. AN-23, sc. D, ap. 8).

Mă miră că opera lui C. Noica este tratată unilateral, trunchiat, axindu-se în special (ca și unele alte articole) pe latră negativă, neamintindu-se și apotul pozitiv pe care l-a făcut prin operele sale personale și prin traduceri, aducînd aproape de tot (cîtibile în românește) ideile universale despre om formulate de mari filozofi ai antichității și din epoca modernă (în special de Kant, Hegel, Heidegger, de la primul aducînd elementele filozofiei generale ale cunoașterii, iar de la ultimul cunoaștere generale despre om și lume, culminînd cu opera cea mai mare, de aproprie 500 de pagini – a lui Noica – Devenirea într-un ființă – din 1981, pe care mi-am copiat-o integral, manual, ca să o înțeleag mai bine – în fiecare lucrare contribuind și cu idei personale originale.

Din păcate, opera lui C. Noica este sumar prezentată și în manualele de filozofie pentru clasa a XII-a, ediția 1994, și în alte cărți, inducînd în eroare în special tineretul. De aceea, mulți dintre ei nici nu-i cunosc toate valorile importante ca: aducere în românește, mai ales în timpul cenzurii, în fața cititorilor inteligențiali a celor mai mari valori intelectuale filozofice din lume, îndrumarea discipolilor deosebiți și apotul lor pozitiv în prezent (ceea ce demonstrează că nu a promovat deșit umanismul) ca Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Thomas Kleininger, V. Zamfirescu (în ordine alfabetice a prenumelui), umanisti și filozofi de rang european, autori de lucrări originale, iar domnul G. Liiceanu reușește cu succes să aducă în fața cititorilor români cele mai mari valori ale gîndirii din lume, prin organizarea și conducerea editurii Humanitas, realizarea mîntuirii sufletești la mulți cititori care au devenit promovatorii umanismului elevării, ceea ce demonstrează și mai viu viabilitatea pozitivă a operei lui C. Noica.

Eu, înainte de a începe traducerile, m-am informat de la diferite surse (presă, scriitori din Oradea de la revista Familia) și am studiat trăsăturile și intențiile operei lui C. Noica. În operele fundamentale nu numai că nu era nici o urmă de ură față de alte culturi, dar erau din contră, pătrunse de o universalitate de mare profunzime. (In De caelo predica despre responsabilitate și iubirea de oameni – „să ne găsim și unul și altul,

creatori, în locul mare al adevărului”) – atunci cînd în lume, în anii ’30, nici toți savanții mari nu au știut precis dacă este bine ca lumea să urmeze calea democrației bazată pe responsabilitate, cea anglo-saxonă sau comună. În Devenirea într-un ființă a arătat rolul responsabilității științei.

Am aflat și de devierile lui C. Noica, dar eu le apreciez ca niște idei neînsușite de el în profunzime, ele nefind introduse deloc în lucrările fundamentale. De aceea eu îl consider și îl înțeleg ca pe un Galileo Galilei care, sub presiunea exteroiară și din teamă că nu-și va putea transmite poporului său valorile sale, a mimat că este adept al regimurilor deformate în care trăia, iar în lucrările fundamentale nu numai că nu-s-a lăsat alterat de ideologia acestor regimuri, ci din contră, a promovat universalitatea, începînd cu a sa lucrare (Mathesis sau bucuriile simple), cîntînd de fapt înmulțit pentru UNU, elementul universal care leagă toate laolaltă, și realizează comunicare dintr-oameni pe bază de idei fundamentale.

Desigur, din punctul de vedere al caracterului uman, celor drept le-ar plăcea mai mult exemplul lui Giordano Bruno, care nu și-a negat concepția heliocentră nici fiind ars pe rug, dar cu toate acestea nu se va sterge niciodată din memoria oamenilor apotul științific al lui Galileo Galilei: ecuația lui $v = \sqrt{as}$ și faptul că a văzut prima dată mai real boltă ce-rească prin luneta confectionată de el, valori pe care nu putea să le dea omenirii dacă se lăsa ars pe rug, neîngunuchind în fața Comisiei Inchizîției (pînă în ’89: cenzura) de unde, ridicîndu-se în picioare, totuși a șopit: „e pur și muove” (și totuși se mișcă Pămîntul în jurul Soarelui).

Papp Vasile
Oradea, 12 martie 1998

Doamnei
Gabriela Adameșteanu,

În sfîrșit!

În sfîrșit, după ce ne-ați „fierit” cîteva săptămîni afișînd o atitudine între ambiguu și pro-PD, refînditor la criza politică actuală, totul culminînd cu editoriul domnului Andrei Cornea, care vroia să „ne spele creierul” cu „ideea” că dacă PNȚCD ar fi acceptat ultimatumul PD și-l ar fi demis pe primul ministru Victor Ciorbea, ar fi dat dovadă de... „curaj și onoare” (!); ei bine, atî ajuns la „momentul adevărului” și ne comunică „cine săn și ce vor” adică cine a declanșat criza și ce vor dumișealor. Idem pentru domnul Șerban Orescu! (Are circumstanță atenuantă a distanței). Mai greu va fi cu domnul Andrei Cornea care (pe momentul) rămîne „pe poziție”...

Mai rămîne o întrebare: – Nu e totuși prea tîrziu pentru remedierea răului comis?

Cu stimă

M.Nicolau – București

PREȚURI LA ABONAMENTELE INTERNE

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști detinuți politici și veterani de război:

- Numai 12.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 38%);
- Numai 9.500 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere 51%).
- Acest program este subvenționat de Asociația Est-Libertés
- PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SINT GRATUITE.
- Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sunt, de asemenea, cu reducere:
- 15.000 lei pe 3 luni (reducere 23%), cu expediere la domiciliu;
- 12.000 lei pe 3 luni (reducere 38%), cu ridicare de la redacție.

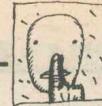
MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

Cei interesați sint rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expediție prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa:

Revista "22",
cont 45103532 BCR Filiala
sector 1, Calea Victoriei 155,
Bloc D1, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa:

Revista "22",
Calea Victoriei 120, sector 1,
București, cu specificarea
pentru Serviciul de Difuzare.

EMIL HUREZEANU

„Klein Rumänen“

La începutul secolului, mai multe proiecte de dezvoltare în România – cum s-ar numi eli azi – între care construcția căilor ferate, în primul rînd, au fost atribuite germanilor. Îngineri, tehnicieni și muncitori germani, cu milioane, au stat atunci cu anii în România, de-a lungul căii ferate care traversa țara de la Oradea la București. Unii s-au pripăsit, devenind a treia categorie de germani pe meleagul moritor: nici săsi, nici svabi, ci nemți, pur și simplu. După terminarea lucrărilor, cei mai mulți din germani s-au intors într-o casă lor. Condiția lor socială comună i-a făcut să locuiască ani de zile, după aceea, în același cartier și la Berlin sau la Hanovra. Așa s-a ajuns ca aceste cartiere să fie botezate de locuitorii marilor orașe germane „Das Klein Rumänien” – „Mica Românie”, adică. Atât de mult îi marcase pe acei oameni experiența lor românească de ani de zile, încât ajunseseră să fie considerați, și după aceea, purtători voluntari sau involuntari ai numelui României, în plină Germanie.

Cartierele muncitorilor „Mica Românie” au mica lor istorie în mai multe orașe germane; o bună ocazie și pentru cîteva teze de doctorat docte, desigur.

M-am gîndit la acest interesant transfer de nume și identitate româno-germană, zilele trecute, cînd, în aceeași săptămînă, relațiile dintre cele două țări au avut parte de urcursuri și coborîsuri amîntoatoare, care încă mai mult de „muntele rusesc” – jocul de iarmaroc modern – decît de relații lor comun.

La începutul săptămînii, ministrul german al Economiei, Guenther Rexrodt, vizita Bucureștiul cu 100 de oameni de afaceri germani, aducînd un mesaj de speranță și prietenie efectivă, nu doar simbolică: germanii vor să investească în România, Germania vrea să fie avocatul și prietenul României în procesul de integrare euro-atlantică. Între prietenii, s-a vorbit însă și limpede: gazele române au aflat opinia germanilor despre birocrația adesea insuportabilă care macerează aparatul de negocieri și privatizarea românească și situația catastrofală a băncilor. Germanii sînt între cei mai bogăți, mai preîncipuți și mai dorinți de investiții dintr-eu-

ropeni. Piața românească, între cele mai apropiate de Germania, mai promîtuătoare pe termen mediu și lung: prin nivelul forței de muncă și perspectiva reformei economice, în plin curs. Încheierea unor acorduri între „Ruhrgas”-ul german și „Romgaz”, alte proiecte în domeniul producării și exploatarii de electricitate se adaugă unui șir mai vechi de investiții germane în România. Defectele structurale ale pieței românești, încă supusă inerțiilor birocrațice comuniste, li se adaugă, ca minus, în vizionarea oamenilor de afaceri germani, și instabilitatea politică. Nu schimbarea unui guvern sau a unui prim-ministru, prin mijloace democratice, este desigur problema. Germanii, la fel ca ceilalți occidentali, prețuiesc mai mult cîntul tinut decît pe cel dat, lealitatea și fair-play-ul în relația de afaceri și politice. S-ar putea ca nouă guvern român și vechile partide de coaliție, chiar reconciliate, să suferă și în continuare de aceleasi metehne și oscilații. Și atunci, urcursurile în relația bilaterală vor fi neutralizate mereu prin coborîs.

Așa s-a întîmplat, în aceeași săptămînă, și prin alăturarea, aproape suspectă, a două serii de evenimente româno-germane, care au făcut atîta vilvă în cele două țări. România a participat ca invitată de onoare la Tîrgul de la Leipzig. Scriitorii, editorii, literatura și cultura din România au fost sărbătoriti magistral de mass-media germană. Nu-mi amintesc să mai fi citit vreodată în presa de mare prestigiu din Germania atîta elogii la adresa noii literaturi române și a noii României: „democrată, deschisă, practicînd și anunțînd forme de creație și spiritualitate europeană de cea mai bună calitate” (FAZ). Președintele Constantineșcu și ministrul de Externe Pleșeu au fost aplaudați la scenă deschisă, pentru discursurile lor atît de europene, de generos intelectuale, de la Leipzig. Filarmonica George Enescu „a încînat” – au scris ziarele germane – melomanii în mai multe mari orașe din Germania. Dar, din nou, o palmă pe obrazul care tocmai fusese mingiat. Scandalul bandelor de hotî români minori, exploatați sălbatic de aşa-zisii „boși” mafioți, superorganizați, care fură de

ani de zile în Germania, a explodat cu o virulentă rar întîlnită. Poliția și procuratura au dovezi și argumente, cetățenii germani au motive de îngrijorare, iar presa reacționează febril, ca pretutindeni. Reacția ambasadei române de la Bonn și a Ministerului de Externe, oarecum enervată, nu și-a atins ținta, însă, atunci cînd cerea dialog confidențial între guverne pe această temă, înaintea scandalului de presă. Nici în Germania, și nici în România, presa nu mai poate fi obligată să aștepte focal verde al guvernelor. Presa se înseală și exagerarea zădea. Abateri care înn de esență reacțiile opiniei publice de pretutindeni, la fenomene care o privesc direct.

Cîteva lucruri sunt însă clare: diplomația de la București nu s-a restructurat niciodată. Degeaba domnul Pleșeu seamănă cu Titulescu sau Geremek, dacă amploaiații de la ambasadele occidentale ale României nu se seamănă cu, ci sunt aceiași ceaușei, mai mult sau mai puțin fărădati. Elementul agăvant în scandalul hotîilor români a fost implicarea ambasadei și poliției române în sprijinul infractorilor. Urmează să se producă dovezile și să se anunțe rezultatele unei anichete ordonate prompt de președintele Constantinescu. Ulterior este că polițistii români, care în cîteva orașe germane au avut încredere, comunicînd rezultatele cercetărilor, i-au trădat pe colegii germani în beneficiul infractorilor conaționali. O probă mai directă de încredere înselată e greu de imaginat! Nu cred că cineva avea interesul în Germania să însotescă succesul unor operațiuni românești de un scandal care să le umbrească.

Adevărul este că în România de azi, și poate din totdeauna, există o dualitate sesizabilă: între o față sinceră, naivă și idealistă, și una vicleană, brutal-pragmată și ascunsă, între cuvîntul tinut și minciuna, între seninătatea toleranță și apucătura totalitară, între intenții și realizări.

Urcursuri și coborîsuri, care u-neori sănătățile și nu ne lasă să ne plătim, dar care costă România, și în evoluția ei democratică și în imaginea ei exterioară.

„Mica Românie” s-a transferat asadar pentru o săptămînă, cu ceea ce are ea mai bun, dar și cu destulele sale defecte, în Germania. Avem cu toții datoria, români și prietenii ai românilor, să asigurăm României iesirea cît mai grabnică din tunelul de lumini și umbre, străjuit de oglinzi strîmbi, în care unii se-năpătinează să vadă bătind pasul pe loc.

Răspunzînd corect la întrebările din talonul alăturat și trimîndu-l pe adresa redacției, puteți cîștiga unul din cele 4 PREMII oferite de Editura Univers, constînd în următoarele apariții:

- ORAȘUL MINUNILOR – Eduardo Mendoza
- CE MICĂ-I LUMEA – David Lodge
- RESURREȚIA LUI DIONYSOS – Mihai I. Spărișosu
- METODA MODERNĂ DE FRANCEZĂ PENTRU ÎNCEPĂTORI – Aristița Negreanu
- VIZITATORUL – György Konrád
- MESERIE! – David Lodge

CONCURS CU PREMII

Scrisoare deschisă

**Domnului Costin Georgescu
Director al
Serviciului Român de Informații**

Stimate domnule director,

Noi, semnatarii acestor rînduri, am fost anii de zile subiectul supravegherii și anchetelor Securității, ale căror metode kafkiane de a vîna criticile adresate regimului Ceaușescu sunt notorii. Dosarele noastre personale rezumă, desigur, istoria represiunii în România ultimelor decenii. Ele descriu logica suspiciunii și a delațiunii la care au fost supuși cetățenii acestei țări. Solicităm accesul la dosarele noastre întocmite de Securitate, nu numai pentru că dorim acest lucru, ci și pentru a marca astfel ruperea de trecutul comunist.

Unii dintre noi am solicitat și anterior Serviciului Român de Informații accesul la dosarele personale. În mod surprinzător, accesul ne-a fost refuzat. Este neîndoios că nimic din legislația românească (nici Legea privind organizarea și funcționarea SRI – Art. 45: „Fondurile de arhivă ale fostului Departament al Securității Statului, ce privesc siguranța națională, nu pot deveni publice decît după trecerea unei perioade de 40 de ani de la adoptarea prezentei legi”, nici Legea Arhiivelor naționale nr. 71/1996 – care, în Anexa nr. 6 / „Lista termenelor după care pot fi date în cercetare”, limitează accesul la documente referitoare la siguranța și integritatea națională timp de 100 ani de la crearea lor) nu constituie o piedică, de vreme ce activitatea noastră și dosarele de Securitate au caracter pur politic.

Faptul că, la 8 ani de la Revoluția din decembrie 1989, autoritățile apără activitatea fostei Securități de ochiul victimelor acesteia ridică un semn de întrebare asupra opțiunilor forțelor politice ajușne la conducerea țării în noiembrie 1996. Oare își asumă directorul SRI (și, prin el, președintele țării) păstrarea României în postura „originală” a unei țări care clamează participarea la comunitatea țărilor democratice, dar se arată incapabilă să dea la o parte vălul insidios al Securității?

Iată de ce insistăm asupra dreptului nostru de a ni se permite accesul la dosarele personale, avind speranța că acțiunea noastră va avea o influență pozitivă și asupra actualiei dezbateri parlamentare, privind deschiderea dosarelor întocmite de Securitate.

**GABRIEL ANDREESCU, DOINA CORNEA,
MIRCEA DINESCU, RADU FILIPESCU,
LEONTIN IUHAS, DAN PETRESCU,
DORIN TUDORAN**

București, 24.03.1998

1. Enumerați 3 (trei) colecții ale Editurii Univers.

Nume.....
Prenume.....
Str., nr., bl., sc., ap.
sect./jуд., localitatea

2. Care sunt cei mai îndrăgiți autori pe care i-ați citit în ultima vreme, publicați de Editura Univers?

UNIVERS
EDITURA PUBLICULUI CULTIVAT

vă recomandă ultimele sale apariții

EDUARDO MENDOZA
Orasul minunilor
Traducere: Angela Martin
376 p. 34.000 lei

JOHN IRVING
Lumea vazută de Garp
Traducere și note: Irina Horea
400 p. 44.000 lei

Cările pot fi comandate la: Editura UNIVERS
Piața Presei Libere nr. 1, sect. 1, București • CP 33-78 • 79739
Tel. 617.55.25; 222.35.44; Fax 222.56.52

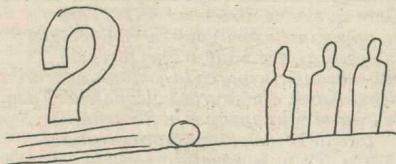
ŞERBAN ORESCU
Pe marginea
unui sondaj
CIS

În actuala conjunctură – dominată de conflictul PNTCD-PD –, sondajele de opinie sunt un instrument polivalent. Ele pot servi nu numai la informarea partidelor (care își stabilesc pe această bază strategiile) și a cetățenilor, dar și la influențarea opiniei publice – ceea ce obligă la circumspecție, inclusiv din punct de vedere al tehnicii folosite.

Unul din sondajele care a stârnit și controverse, să zicem, tehnice este cel efectuat de Centrul Independent de Studii Sociale și Sondaje (CIS), în ianuarie-februarie curent, cu privire la intențiile de vot ale populației și popularitatea unor personalități politice.

„Dacă dumneata ar avea loc alegeri anticipate – sună un din întrebări –, dumneavoastră că care dintre formațiile politice ați votat?“ Numai că termenul „formație politică“ este folosit neconvenient; atribuit, în aceeași rubrică, o primă dată Convenției Democrație, el este atribuit în cadrul aceleiași clasificări și PNL; și întregul (CDR), și partea (PNL) sunt deopotrivă „formații politice“. Practic, aceasta creează nedumerire! Cine citește sondajul se întrebă dacă în cifra atribuită Convenției a fost cuprins și PNL sau, deopotrivă (dar fără să se spune în clar текст), PNL a fost scos.

Nedumerit este cititorul și cind constată că UDMR are doar 2% din electoratul de partea sa, deși e notorie constantă/fidelitatea acestei formații politice ca bază etnică însumind sistematic 6-7% din electorat. Să fi fost eșantionul interviewat supus unei operații de românizare? Cert este că acest eșantion n-a reflectat structura etnică a populației.

Și mai mult se complică lucrurile cind cei 1.200 subiecți sint întrebați cu cine ar vota dacă fiecare partid din actuala coaliție ar depune liste separate. Din păcate, întrebarea n-are sens pentru cca jumătate din eșantion, fiindcă cca jumătate din eșantion voteazăoricum cu opoziția și e absurd să fie întrebată cu care partid din coaliția guvernamentală ar vota.

Folosind asemenea metode de intervieware, autorii sondajului ajung la o concluzie foarte favorabilă PD. Din ansamblul voturilor primite de actuala coaliție, dacă s-ar tine alegeri anticipate, de departe cele mai multe (38%) ar proveni de la PD; PD ar fi deci de departe cel mai important partid din actuala coaliție guvernamentală (asigurând o susținere de 38%), în timp ce ponderea PNTCD în susținerea coaliției guvernamentale ar fi de doar 25%. Numai că ne ciocnim de altă contradicție! Potrivit același sondaj CIS, PD ar primi pe țară sub 12% din voturi; și e greu, dacă nu imposibil, de admis că un partid care pe țară primește sub 12% poate avea în susținerea guvernului o pondere de 38%, mai mare decât alt partid (PNTCD) care pe țară e creditat de însuși sondajul CIS cu aproape de două ori mai multe voturi.

Oprim aici enumerarea contradicțiilor, deși ar merită să mai punctăm încă ceva, că, potrivit sondajului, omul politic cel mai popular ar fi în prezent senatorul George Pruteanu, recent exclus din PNTCD.

Este probabil ca PNTCD să fi pierdut din popularitate și ca PD să fi cîștigat, dar e îndoileinic că sondajul CIS documentează convingător acest fenomen normal.

MARIANA CELAC

Dar de ce să dăm concurs?

Cele cîteva concursuri de arhitectură și amenajare urbană organizate în ultimii ani au trecut fără să fi lăsat urme vizibile în opinia publică. Mă îndoiesc chiar că cineva își aduce aminte de numele cîștigătorilor, să zicem pentru „București 2000“ – concurs internațional mult mai cunoscut în afara țării decit la București. Promotorii concursurilor, cei care au văzut lucrurile din interior, știu că, pe lîngă recepția placidă din partea presei – ca să nu mai vorbim de comunitatea intelectuală –, concursurile au avut de trecut peste impotrivirea uneori energetică a părinților (aleși) ai orașelor. „Dar de ce să dăm concurs?“, întrebă eforii și administratorii urbanismului public; concursul costă, ia timp și, inevitabil, scoate la lumină zilei proceduri și cooperări care altfel ar fi rămăsese în umbra.

Mai multe argumente vin în sprijinul sănătoasei cutume a concursului pentru găsirea arhitectului ce va face proiectul unor edificii construite din bani publici sau pentru locuri esențiale ale orașului. În primul rînd, o decizie bună în materie de arhitectură (și nu numai) se ia după ce cît mai multe variante, cît mai multe soluții au fost afisate, examinate, comparate și cea mai bună a ieșit învingătoare în lupta dreaptă. Concursul astăzi face – afișează toate răspunsurile pentru problema dată. Apoi, concursul asigură scoaterea la lumină a unei decizii care are nevoie de multe evaluări – venind și dinspre profesune, dar și dinspre comunitate.

Nici nu trebuie să mergem prea departe ca să găsim pilde grăitoare în sprijinul acestui aranjament. La mijlocul secolului trecut, acum o sută cincizeci de ani, proiectarea Teatrului Național din București a fost încredințată prin concurs. Clădirea Parlamentului din Dealul Patriarhiei este rezultatul unui concurs internațional, concurs a fost pentru Catedrala Ortodoxă din Cluj sau Primăria Bucureștiului. În anii treizeci s-au construit mai multe satorii în toată țara după proiecte atribuite prin concursuri: un bine gîndit program anti-TBC a produs, pe lîngă formidabile efecte pentru sănătatea socială, și un număr de edificii, intrate acum în istoria arhitecturii. După cum toate marile lucrări realizate la Paris în ultimele trei decenii au fost încredințate după concursuri internaționale – și nu totdeauna unor arhitecti francezi, ci arhitectoii, francezii sau noi, care au adus cel mai bun proiect.

Cutuma a devenit în multe părți ale lumii (mai ales în părțile lumii care ne interesează) – lege. Prin lege, aleșii poporului, odată aleși, au mai pierdut un drept pe care îl ar orice investitor – altfel inalienabil – acela de a-și alege singur arhitectul care să îi reprezinte interesele. Si aceasta pentru că părinții orașelor nu sint niște comandanți obișnuiti, după cum nici banii pe care îi cheltuie nu sint ai lor: administrația averii publice se face altfel decât administrația bunurilor proprii. Un comandanță care își face casă pe banii lui încrezînd că comanda direct arhitectului ales de el. Cînd e vorba de investiții din banii contribuabilor, cel ce îi administrează nu se bucură de acest atribut. El trebuie să funcționeze la vedere. Iar în materie de amenajare urbană și investiție publică, deocamdată nu a ieșit la iveală un procedeu mai bun decât concursul de arhitectură și evaluarea lui deschisă.

Sint multe alte seducătoare privilegii de care aleșii poporului, ca și administratorii banului public, nu ar trebui să se bucur. Înțeleg foarte bine de ce votul meu – individual și direct – trebuie să fie secret și numai secret. Dar nu înțeleg deloc cum se poate ca, în chestiuni esențiale de natură publică, votul aleșilor, deci ai unor reprezentanți investiți de electorat cu un mandat, să rămînă ascuns, iar eu, aleșitorul, să nu pot merge la biblioteca primăriei sau la parlamentului, să cer procesele verbale ale lucrărilor parlamentare și să văd cine cu ce a votat. Votul celor delegați de mine să ia decizii trebuie să fie deschis, pentru simplul motiv că eu vreau și trebuie să știu cum votează delegatul meu în corpurile alese. Conform aceleiași logici, nu înțeleg defel cum se poate ca, într-un parlament cu reprezentanți aleși pe listă, pe care i-am votat pentru că erau pe o anumă listă, compoziția fracțiunilor să se schimbe, să apară grupuri parlamentare noi, despre care nici nu a fost vorba la alegeri, iar migrația de colo-colo

să se facă sub standartul libertății de opinie. Cine își pierde iluziile cu privire la lista pe care a intrat în parlament (sau în consiliul comună) pleacă din parlament (sau din consiliu) și lasă locul următorului la rînd, pe lista care a fost votată. Si așa, pînă la viitoarele alegeri. Alegerile bat în cuie un aranjament care face tara – sau urbea, sau comună – guvernabilă pentru un interval rezonabil de timp. Iar astăzi se întimplă dacă regula ieșită din alegeri este păstrată, cît se poate, pe întinderea respectivului interval. Dacă sănătem acum pe cale să ne cîștigăm, după eforturi tenace, statutul de spațiu neguvernabil este pentru că, de la consiliul comună pînă la guvern și parlament, am înlocuit regula cu negocierea continuă și am găsit teren de creativitate, inovație și inventivă soluții ad-hoc, acolo unde trebuia instalată o simplă, plăcătoare, clară regulă.

BUCUR esti?

Paradoxul responsabilității delegate stă tocmai aici. Aleșii sunt înzestrati cu autoritate de înși anonimi, dar care au infinit mai multe drepturi democratice decit ei. Alegătorii își exprimă votul în secret (chiar dacă „votul“ înseamnă să cumperi un ziar), își aleg singuri arhitectul, negociază la singe în avantajul lor orice virgulă din regulamentul urbanistic, pot să facă cu banii lor foarte multe lucruri și dea socoteală și sănt, în cele mai multe cazuri, îndreptățiti să urmărească cîștigul personal. În plus, pot trece cînd vor și de cîte ori vor dintr-o tabără în alta și pot spune tot ce le trece prin cap.

Cu aleșii treaba stă cu totul altfel. Din punctul de vedere al drepturilor individuale, aleșii au de înfruntat un regim quasi concentratorian: disciplină de partid, responsabilitate administrativă, votul deschis. Pentru cheltuiala banilor trebuie să se gîndească la prioritățile sociale și la valorile de program, pentru proiecte publice nu pot chama un arhitect care le-a fost coleg de bancă în școală primăry (sau un coleg de partid), ci trebuie să facă concurs de arhitectură. Pentru aleși, restricțiile regulamentelor de urbanism ar trebui să fie sfinte, atunci cînd aleg pentru căsuță de vacanță un amplasament într-un sit protejat, de preferință lîngă un monument de arhitectură. Firmele lor private nu au ce căuta în licitațiile pentru investițiile publice, pe care tot ei le aprobă. Aleșul, odată ales, funcționează într-un teritoriu ce ar trebui să îi restrîngă drastic oportunitățile pentru propășirea personală.

Numai că, după cum se vede, aleșul se obișnuiește imediat cu deliciile faimei și acceptă greu enormele restricții ale funcției publice. Odată deveniți edili, efori, părinți ai orașului – sau ai neamului –, modelatori de cîștig și moderatori de controverse, contractul prin care pierd multe din drepturile omului de rînd este uitat. Soarta concursului de arhitectură, a consultării urbanistice, a concesiunilor pentru culegerea gunoiului sau a comenzilor pentru refacerea de străzi este deviată către voturi secrete și schimburi de amabilități. Propășirea personală pe speze publice devine o firească recompensă pentru travaliul pe altarul comunității. Iar codurile de comportament, atîtea cîte au apărut, nu treac de pragul unor sfioase declarări de bune intenții, pe care, oricum, nimici nu le prea ia în serios.

Acestea fiind împrejurările, nu cred că forța (multor) cutume proaste, moștenite, și a altora, recent instalate, proaste și ele, combinate cu o structură de funcționare administrativă și politică care produce numeroase efecte contraintuitivă mai poate secreta altceva decit tot neguvernabilitate. Si tot neguvernabilitatea vor aduce alegeri anticipate, fără un proiect de „amenajare“ politică, care să mențină, măcar pentru un mandat, bune, sănătoase și mai ales inflexibile reguli.

IULIAN ANGHEL

Cabinetul Ciorbea la final

Premierul Ciorbea și-a prezentat de două ori demisia săptămâna trecută, însă, la insistența președintelui Constantinescu el a acceptat să mai rămînă o săptămână-două. „Nimeni nu dorește mai mult demisia lui Ciorbea decât Ciorbea însuși” – afirmă Vasile Lupu, vicepreședinte al PN'TCD. Partidul Democrat își vede visul cu ochii. Cu condiția ca demisia premierului să fi fost „visul” PD. Dar surse din Partidul Democrat afirmă că acesta înțețe mult mai sus, în discuțiile care vor porni săptămâna aceasta pe marginea formării unui nou cabinet, în care PD va fi singur reprezentat; democrații vor cere șefia FPS și Secretariatul General al Guvernului. Așadar, demisia premierului nu a fost în tot acest timp decât un pretext. „Idee” a prins însă, iar în acest moment demisia cabinetului Ciorbea este certă nu numai de democrații, ci și de o importanță fracțiune din PN'TCD, de liberali din guvern și de UDMR. Rezultatul practic ar fi votarea bugetului pe care democrații (după cum au anunțat la întrunirea Consiliului de Coordonare al PD, din 27 martie) nu îl vor vota, dacă el va fi prezentat de actualul cabinet.

Întîlnirea de la Brașov

Peste 50 de deputați și senatori PN'TCD s-au întâlnit pe 21 martie la Brașov „pentru a sărbători ziua unui coleg”, după cum spune Radu Vasile, secretarul general al partidului. Printre numele sonore prezente acolo s-au numărat Sorin Dimitriu, președintele FPS, Sorin Lepșa, vicepreședinte al partidului, și Radu Vasile. Agapă s-a sfîrșit prin adoptarea unei declarații în care participanții ar fi afirmat că refacerea coaliției (prin recopartea PD în structura unui viitor guvern) și demisia guvernului sunt lucruri neapărat necesare. „Scandalul” nu a izbucnit decât aproape o săptămână mai tîrziu, cind s-a aflat despre întîlnirea de la Brașov și despre „declarația” „scrisă pe două foi de caiet de școală”. Remus Opris, secretar general al guvernului (în lipsa președintelui Diaconescu, aflat la Leipzig), a reacționat foarte dur, cerînd publicarea declarației. „Deocamdată eu sunt secretar general al partidului și Remus Opris ar trebui să-mi dea mie raportul, nu să-mi ceară el mie socoteala” – crede însă Radu Vasile. „La Brașov nu s-a întîmplat nimic, a fost o întîlnire prietenească. Nu este vorba, așa cum s-a spus, de o disidență în partid”. „Disidență” ar susținut același lucru și în ședința Biroului de Coordonare, Conducere și Control al PN'TCD, întrunit pe 27 martie și care a luat în discuție „declarația” de la Brașov. Pe 26 martie, însă, un important grup al „disidenților” de la Brașov se întîlniseră la ceas de taină în cabinetul lui Radu Vasile și e mai mult ca sigur că declarația prezentată în BCCC și apoi dată publicătății a fost „cosmetizată”. Așadar, conducerea partidului a ajuns la concluzia că cele stabilite la Brașov nu sunt de natură să pericilizeze poziția „unică” a partidului în ce privește soarta cabinetului și că nu este vorba de un alt centru de decizie în partid. În timpul ședinței BCCC, însă, a fost pusă în discuție demiterea cabinetului, modalitatea de rezolvare a crizei cerută imperativ de vicepreședintele partidului Vasile Lupu și de Valentin Ionescu, ministru Privatizării. Cele două importante personalități ale partidului au încercat astfel să-l scutescă de Victor Ciorbea de umilitenile pe care, cu toate ezitările sale, primul-ministrul nu le merită. La rîndul său, primul-ministru a insistat în cadrul ședinței să i se accepte demisia, lucru refuzat de președintele Diaconescu.

De fapt, cu doar o zi înainte, primul-ministru își depuse demisia, fapt ce ar fi trebuit anunțat în direct la știrile de noapte. La insistența președintelui Constantinescu, premierul și-a retras demisia, așa că prezența lui în direct a fost total „defazată”: primul-ministrul s-a războit cu ministrul liberal și, în special, cu ministrul Justiției, Valeriu Stoica, care, cu două zile în urmă, adresase o scrisoare Congresului extraordinar al PN'L, întrunit pe 28 martie, în care cerea rezolvarea crizei înainte de pronunțarea votului Parlamentului asupra bugetului. Soluția avansată de Valeriu Stoica, menținută și adoptată explicit în declarația politică a Congresului extraordinar al PN'L, ar fi demisia cabinetului. „Singura soluție pentru rezolvarea crizei este demisia actualului cabinet” – a susținut ministru Justiției.

În intervenția sa în direct, primul-ministru le-a pus în vedere miniștrii liberali și să revină asupra declarației, pînă la congresul PN'L altfel. „Mă simt obligat să cer președintelui revocarea lor”. Nîmic din toate acestea nu s-a întîmplat. Valeriu Stoica și Mircea Ionescu Quintus au mers pe 27 martie la Palatul Cotroceni, de unde s-au întors cu asigurarea că ultimatumul dat de Victor Ciorbea nu va fi pus în aplicare. La ședința CDR din 27 martie, liderii Convenției au acceptat ideea ca scrisoarea lui Valeriu Stoica să fie un document care, dacă va fi adoptat de congresul PN'L (lucru întîmplat pe 28 martie), să fie prezentat spre dezbatere

Consiliului Convenției Democrație. și tot la ședința Convenției s-a stabilit ca liderii partidelor din coaliție să poarte discuții decisive pentru susținerea bugetului și pentru refacerea coaliției. În același timp, însă, Ion Diaconescu a afirmat că bugetul nu poate fi prezentat decât de cabinetul care l-a întocmit.

Congresul extraordinar al PN'L

Cuprinderea scrisorii lui Valeriu Stoica în declarația politică a Congresului extraordinar al PN'L îi îndepărtează pe liberali de soluția tărânișă. Congresul PN'L a cerut explicit „rezolvarea – înainte de votul Parlamentului asupra bugetului – a crizei guvernamentale inclusiv prin schimbarea primului ministru sau a Guvernului în întregime”. Convocat pentru a găsi o soluție la actuala criză, dar și pentru a valida fuziunea cu Partidul Alianței Civice, declarația politică a PN'L mai cere, printre altele, renunțarea la aplicarea strictă a algoritmului de guvernare. Fuziunea cu PAC a întărît într-o oarecare măsură PN'L, iar pretențiile acestui partid, care „nu este la remora nimănui” (adică a PN'TCD), după cum afirmă Valeriu Stoica, ar putea viză (deși în acest moment pare puțin probabil), potrivit unor surse din PN'L, chiar postul de șef al Executivului. Viitorul prim-ministru ar putea fi, în opinia liberalilor, actualul ministru de Justiție.

Încadrat de Valeriu Stoica, prim vicepreședinte al partidului, și de Nicolae Manolescu, fostul președinte al PAC, actualmente președinte al Consiliului Național al PN'L, președintele Quintus a fost însă destul de atent la nuante. Sprejnit puternic de cei doi lideri, Mircea Ionescu Quintus a evitat pînă la urmă acceptarea unui document care, odată adoptat, ar fi pus partidul în imposibilitatea de a mai negocia ceva cu partenerii de coaliție: este vorba despre un „document economic” propus de vicepreședintele partidului, Călin Popescu Tăriceanu și Viorel Cataramă, în care cei doi cereau nici mai mult nici puțin decât retragerea bugetului și acătuirea unui alt buget pe principii liberale. Adoptarea unui astfel de document ar fi situat fără îndoială PN'L în afara coaliției de guvernămînt. De altfel opozitia președintelui Comisiei economice a senatului, Viorel Cataramă, față de actualul buget este bine cunoscută. Obiecții de tipul: „este un buget social democrat” sau „cum este posibil să dai 10% din PIB pentru protecție socială și nici măcar 1% pentru stimularea exportului?” sunt și ele bine cunoscute. „Noi putem face un buget mai bun decât Dăianu”, a susținut la rîndul său Călin Popescu Tăriceanu. Deși se pare că documentul are susținerea delegaților, punctul de vedere al președintelui a avut cîstig de cauză. „Cel mai important lucru la momentul actual este votarea bugetului”, a subliniat președintele PN'L. „Sîi în plus ne-am său pe alte poziții decât minister nostru de Finanțe, Daniel Dăianu (ministrul susținut de PN'L, n.n.), cel care a alcătuit bugetul, ceea ce ne-ar umple de ridicol.” Documentul este o aventură, iar PN'L nu este în partid al aventurilor politice”, a spus la rîndul său Valeriu Stoica. Prezentarea bugetului trebuie însă făcută de un alt guvern, potrivit opiniiei prim-vicepreședintelui PN'L. Modalitatea practică? „Eu am propus o soluție: demisia”. De aceeași părere este și Nicolae Manolescu: „Cred că demisia este singura soluție”. Potrivit prim-vicepreședintelui PN'L, formarea unui nou cabinet nu ar înfrîngi prea mult adoptarea bugetului, întrucât un buget într-o altfel de alcătuire n-ar fi posibil.

La rîndul său, UDMR a cerut pe 28 martie începearea negocierilor pentru formarea unui alt guvern. Cabinetul Ciorbea își consumă ultimele clipe. În tot acest interval reforma a fost dată cu totul uitării. Este concluzia la care au ajuns cei trei miniștri „neimplicati politici”, Daniel Dăianu, Andrei Pleșu și Ilie Șerbănescu care, printre un apel adresat „către toate segmentele vieții politice” avertizau pe 27 martie: „Reforma pare să fi devenit un simplu pretext pentru negocierea unor poziții de putere. Crește probabilitatea alegerilor anticipate, ceea ce paralizează gîndirea reformatoare și operativitatea îndrăneată”. La ședință a avut loc o dezbatere

săptămâna viitoare, dacă lucrurile nu se precipită, vom avea probabil un alt prim-ministru. Numele cel mai vehicular este Radu Vasile. Secretarul General al PN'TCD a avut săptămâna trecută trei întîlniri cu președintele Constantinescu, care, se pare, agreează această idee. Mai mult, are un suport semnificativ în partid. Candidatul la șefia guvernului infirmă însă că ar fi discutat cu președintele sau că în partid s-ar fi propus numirea sa în fruntea nouului cabinet. Despre „sacrificatul” Victor Ciorbea, „singurul din guvern care nu a pus botul”, după cum afirmă o foarte importantă personalitate tărânișă (și căruia, afirmă alte surse din partid, i s-a blocat chiar revenirea la Primăria Capitalei și i se încearcă blocarea ascensiunii în partid), unii lideri ai PN'TCD chiar vorbesc la timpul trecut.

DANIEL DĂIANU, ANDREI PLEȘU, ILIE ȘERBĂNESCU

Apel pentru ieșirea din criză

Ne simțim obligați în calitatea noastră de membri ai guvernului neangajați în structuri de partid și liberi, prin urmare, de ambii politice, să facem un apel colegial către toate segmentele vieții publice – fie ele societatea civilă, puterea sau opozitie – și către toate instituțiile răspunzătoare de administrație țării, pentru o abordare adecvată și promptă a crizei prelungite prin care trecem. Soluțiile nu pot veni decât după un diagnostic corect, asumat cu onestitate și realism. Fiecare din noi, pe domeniul său de competență specifică, constată zilnic o agravație îngrijorătoare a situației, de natură să duce la un blocaj greu reversibil. La această oră, nu mai e vorba de oameni, programe și ideologii. E vorba de vicii profunde, structurale, pe care nici o guvernare ulterioară, indiferent de culoare politică și competență, nu le va putea corecta decât în timp, printr-o răbdătoare investiție de pragmatism, ingeniozitate, profesionalitate și continuitate. Nu există indivizi providențiali și rețete miraculoase. E nevoie de frachete, luciditate și efort dezinteresat. Este exact ceea ce, în acest moment, ne lipsește. Tocmai acum, cînd accelerarea reformelor în economie este vitală și reclamă măsuri ferme și consecvente, care să beneficieze de un solid suport politic, tocmai acum discursul public se lasă confiscat de populism, demagogie și surescitare electorală. Reforma pare să fi devenit un simplu pretext pentru negocierea unor poziții de putere. Crește probabilitatea alegerilor anticipate, ceea ce paralizează gîndirea reformatoare și operativitatea îndrăneată. Contextul economic real e ignorat sau minimalizat. Se preferă mica euforie a lui „să nu dramatizăm”. A semnalat răul, a spus adevarul, e, pentru unii, o formă oarecare de defecție sau de rea-intenție. Cei care pot lua decizii ezită, cei care nu ezită sunt impiedicați să ia decizii. Grăitoare, pentru confuzia provocată de agitația politiciană, este – de pildă – disputa arbitrară, artificială, pe marginea proiectului de buget.

Capitalul uman de care dispunem nu este valorificat. Prosta retribuție face dificilă mobilizarea specialiștilor, iar cei care sănătoși, totuși, să se angajeze să adeseori respinși, după criterii care pun dosarul politic sau interesele personale deasupra competenței. Nu se găsește tonul potrivit în comunicarea cu cetățenii țării. Instituțiile funcționează greoi, neficient, pe un fond de rezistență la schimbare care descurajează. La toate nivelurile ne izbim de incapacitate managerială. Nu se poate pătrunde în citadele păgubitoare pe care le reprezintă mariile regii autonome și întreprinderile producătoare de pierderi. Se amînă intervenția drastică, inevitabilă, de teamă unor reacții sociale care ar putea periclită „stabilitatea” scaunului devenit fetiș. Avută națională – și aşa precară – tinde să se risipească printr-o distribuție neglijentă sau ocultă. Se accentuează defazarea națională față de procesele de globalizare și față de progresul tehnologic. Pe acest fundal, dorința noastră legitimă de a ne integra în structurile europene și euro-atlantice riscă să-și piardă argumentele. Nu se poate construi o acțiune diplomatică ofensivă și convinsă într-un context de instabilitate prelungită, de indecizie și corupție. O țară cu un potențial remarcabil și cu o poziție strategică însemnată pare condamnată să-și rateze încă o dată sansa istorică de redresare. Toate acestea ar trebui să ne dea insomnii sau, dacă am adormit, să ne trezească. Nu o simplă criză politică avem de rezolvat, ci una mai adincă: o criză a principiilor, a mentalităților și, înță la urmă, o criză de identitate.

STELIAN TĂNASE

Unde e sol diez pe pian?

(Urmare din numărul trecut)

Într-o economia reală și societatea reală, pe de o parte, și segmentul politic, pe de altă parte, se cască tot mai mult o prăpastie. Și nu puțini au pierdut iluzia că, dacă se schimbă deținătorii puterii, lucrurile vor luce un alt curs. Această judecătă se poate întoarce împotriva procesului democratic. Dezamăgiri primelor exerciții parlamentare și pluraliste vor confunda ambalajul cu conținutul, circumstanțele cu esența sistemului. Ei vor îmbrătașa entuziaști soluției autorităriști, antidemocratice sau care aparțin trecutului. De aici, necesitatea politicii absolute la guvernarea post-1996 să reușească. O parte din ultima victorie electorală s-a datorat voturilor negative. Există o masă de votanți care au optat diferit în 1990, 1992, 1996. Ei își vor schimba opțiunile și la viitoarele alegeri. Dat fiind mărimea acestui segment putem anticipa de pe acum o situație politică nouă în anul 2000. Pentru acest segment, argumentul electoral ţine exclusiv de performanțele economice, de îmbunătățirea sau înrăutățirea condițiilor de viață. Acest segment este pierdut pentru coaliție. El ar putea fi suplinit cu o energetică politică de atragere a tinerilor (care au făcut majoritatul după '90), a noilor categorii socio-profesionale, de prinse de bugetul de stat.

Ajunsă aici ar fi util să urmărim reacția societății la schimbările lumenii și nemulțumită și mai ales dezamăgirea de cursul pe care l-au luat lucrurile. Nemulțumirile au fost produse nu de prea multe reforme și schimbări. Ci, dimpotrivă, de efectele mersului lor prea incet. De unde, reacțiile contradictorii ale societății, mai ales ale celor civile, acea parte a societății care se autoorganizează pentru a-și apăra interesele. Ideea că societatea civilă susține în bloc reformele este falsă. Cele mai multe sindicate sunt legate de industria cu capital majoritar de stat. Ele s-au obișnuit să iasă în stradă, să amenințe guvernul, punctual, la fiecare schimbare care le amenință poziția. Privatizarea este aceea care sperie cel mai mult. S-a format o ciumățăalianță între managerii industriei și liderii mai multor sindicate puternice care rezistă oricărei tentative guvernamentale de a restrucțui economia. Ei se completează reciproc. Managerii blochează reforma pe calea administrativă și economică (de exemplu, neplătindu-și datorile la buget). Sindicatele amenință cu mișcări sau însă în stradă să ceară indexări salariale. Consecința este că și reforma parțială la care s-a angajat noua putere este limitată drastic. Practic, reforma este blocată în această zonă. În conflictul dintre grupurile de interese legate de economia statului și o parte a societății civile. Aceasta din urmă este reprezentată de unele grupuri politice și personalități ale vieții publice. Dar cei legați de interesele economiei statului sunt mult mai mulți, mai puternici și mai organizați, cu acces mult mai mare la decizii. La blocarea reformelor contribuie substanțial și coabitarea puterii cu o birocrație nemăsurată, care dictează în întreg aparatul guvernamental și a făcut din politicieni (ministrii) reprezentanții intereselor ei. Normal ar fi fost să se întâpte invers. Subiectul să impună administrației prioritățile pentru care au fost aleși în 1996. Biro-

crație, managerii economiei „de stat”, ierarhia sindicală alcătuiesc nucleul dur al rezistenței la reforme. Noua putere nu a găsit nici voință politică, nici soluție, nici suportul necesar să spargă acest bloc de gheată.

Dacă o bună parte dintre sindicate se opun reformelor, trebuie să ne întrebăm cum se comportă alte segmente ale societății civile. Biserica, mass-media, organizațiile civice. Tema ar merită un studiu separat. Ce putem observa de pe acum este că și acest comportamentul vizavi de reformă este diferit. Biserica își continuă rolul ei vechi. Ea nu a reușit reformarea din interior și rămâne prizonieră ieșirii de dinainte de 1989. Astăzi îl dă o fragilitate care o face relativ inaptă să se insereze într-o lume în tranziție. Mass-media are o atitudine de asemenea contradictorie. După o lungă perioadă de suport activ pentru noua putere (pe care a susținut-o încă din timpul campaniei electorale), odată cu primele stîngăci și eșecuri, au apărut vocile critice. În ultima vreme – ca un efect al răcării relațiilor dintre putere și presă – astăzi la asalturi insistente dinspre diferite zone ale puterii împotriva presei. Jurnaliștii susțin în general reforma. Trebuie totuși observate destule inconveniente. De pildă, sunt depline de suferințe populației și se sprijină liderilor sindicali în pagină 3, 5 și un uin ziar care, în editorial, declară că reformele sunt prea incete. Ori susțin reformele, ori deplină suferințe cauzate de acestea. Orice indezare a salariilor, trebuie spus, însemnă inflație, însemnă o piedică în plus pentru reforme. Fără o rată înaltă a somajului, economia nu va decola. Ca și în clasa politică, populismul este în mass-media și atitudine curentă. Silit să ducă o bătălie aspiră de supraviețuire pe piață, radiourile, posturile TV și jurnalele scrise împrumută temerie, îngrijorările cumpărătorilor lor, adoptă puncte de vedere schimbătoare, indecise în ce privește reforma. La nivelul societății civile (mai ales al ONG-urilor), este aproape imposibil (în absența unor investigații riguroase) să facem o descriere a opțiunilor diferitelor asociații, grupuri, rețele, în legătură cu reforma. Cert este că numai consolidarea societății civile va duce la accelerarea și largirea reformelor, ca și la întărirea acelor forte economice, politice și sociale care o susțin. Conflictul dintre orientarea care susține dezvoltarea societății civile și cea care susține întărirea statului rămâne principala tensiune a tranziției, în fază ei actuală. Clarificarea regimului proprietății publice și private, descentralizarea administrației, dezvoltarea sectorului privat în economie etc. sunt în avanțajul societății civile și al procesului democratic. Rămâne să ne întrebăm în ce măsură elita guvernătoare a impusă de ultimele alegeri susține aceste valori.

Erata

În prima parte a articulului meu „Unde e sol diez pe pian?”, publicat în numărul trecut, a apărut o greșeală de corectură care schimbă complet sensul frazei. Astfel, în loc de: „Sub numele reformă (fetișizat și românizat la maximum) se ascund tot felul de lucruri contradictorii”, rog să se citească: „Sub numele reformă (fetișizat și românizat la maximum)...”. Mulțumesc.

SCRISOARE
DESCRISĂ

DOINA CORNEA

Un om onest într-o societate putredă

Domnule prim-ministru,

Vă scriu, azi, 28 martie 1998, pentru a vă spune că de mult v-am prețuit și vă prețuiesc și că de mult sunt solidar cu dumneavoastră și acum, cind aproape toți v-ați părăsit. Trebuie să reamintesc faptul că de la început nu ați avut parte de înțelegere și sprijin tocmai de la cei care ar fi putut și ar fi trebuit să vă le acorde în mod prioritar.

Cu certitudine, nu v-am meritat: un om atât de onest, cu vederi autentice europene – într-o societate atât de putredă! Azi, cauză cea dreaptă pare a fi pierdută, ca întotdeauna la român! Va pună mină pe puterea – reală – o promovie de unelititori politici, în bună parte, de proveniență postnomencurălistă sau – infiltrată cam peste tot. Oneștitarea dumneavoastră le-a stat multora ca un spin încale.

Tinând cont de fragilitatea coaliției

neînrevătoare care a rezultat din alegeri, de la o lună de la instalarea dumneavoastră ca premier, mă vedeam nevoit să atrag atenția că era nevoie să umblăm „în vîrful degetelor” (era chiar titlul articolului meu). S-a dat

însă în continuare cu barda sau, în cel mai bun caz, vi-sau creat greutăți politice în cadrul coaliției, printre-gresit înțeleasă întransigență, care n-a dus decât la stimularea unor acte de indisiplină guvernamentală. Le spun toate acestea nu de dragul de a face reproșuri, ci pentru a invita la meditație asupra carentelor noastre comportamentale, asupra «fatalității» noastre.

Chiar dacă apariția dumneavoastră, din 26 martie '98, la TV, a fost în fel și chip comentată, pentru mine sensul mesajului a fost lipsit: nu voiați să renunțați la funcție pentru că voiați să salvați Legea bugetului, singura care ar putea garanta o continuare coerentă a reformei și credibilitatea României. Ați refuzat totodată să-i abandonăți pe colegii și colaboratorii dumneavoastră care au elaborat proiectul amintitei legi. Așa stau lucrurile, iar soții mei, Petre Roman sau Radu Vasile, nu sint în măsură să răstoarne logica unei judecăți drepte.

Sunt convinsă că un nou guvern nu va avea nici pe de parte calitatea celui de azi, nici credibilitatea externă pe care ați dobîndit-o. Nu va mai avea o voință atât de fermă de a-și întemeia guvernarea pe cinstă, morală și o neobosită dăruire, pe lîngă competență. Este tot meritul dumneavoastră de a fi și tu să înconjurați, prin remaniere, de miniștri destonici. Nimic, în clipa de față, nu ne garantează că sănătul politic nu va continua. Lipsa de solidaritate din jurul dumneavoastră a permis sănătății să ia proporții. Cine îl va mai putea opri acum? Ar fi poate cauzul ca instituțiile de bază ale țării (academică, biserică, culturale, civice, chiar militare) să se pronunțe pentru încetarea crizei, în spiritul dreptății.

În ceea ce mă privește, vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut și ce ați mai putea face pentru România.

(Titlu apartine redacției)

PS
pe scuri

Furt sau corupție?

La data de 6 februarie 1998 Direcția Generală a Vânilor (DGV) a ridicat autorizația de funcționare a *duty-free*-ului din Aeroportul Otopeni, care aparține societății EDF ASRO, datorită unor ilegalități găsite la patru controale. Prejudiciul constatat a depășit 443 milioane de lei. Peste jumătate din chitanțele verificate reprezintă vinzări către persoane neîndreptățite să cumpere mărfuri scutite de taxe vamale. Pagubele datorate neplătitării acestor taxe sunt estimate la circa 150 miliarde lei. Metodele constau în întocmirea de chitanțe false. Astfel, apar nume românești pe pasapoarte chinezesti ori „nume” inexistente. Se crede că beneficiarii principali ai acestor ilegalități sunt salariații Aeroportului Otopeni, mai ales că această instituție a acordat exclusivitate firmei EDF ASRO. Într-o recentă conferință de presă, conducerea firmei EDF ASRO a scos la iveală faptul că șeful Direcției de Supraveghere a DGV, Pavel Lăscut, este, conform declarărilor reprezentanților firmei EDF ASRO, asociat la o firmă interesată să preia afacerea de la Otopeni. În acest sens s-a sesizat și Corpul de Control al primului-ministru. Deși DGV dorește să fie retrasă autorizația de funcționare a magazinului din aeroport pe cale administrativă, deocamdată justiția a suspendat decizia de ridicare a autorizației, pînă la încheierea cercetărilor.

INSTITUTUL EUROPEAN

Colecția UNIVERSITARIA
Seria Economie

Tiberiu Brăilean**Monetarismul în teoria și politica economică**

Cuvînt înainte de Daniel Dăianu
Prefată de Vasile Nechita
Postfață de Liviu Antonesei

Din cuprins:

- Teorii monetariste - istorie și actualitate
- Expansiunea monetară, rata dobîndii, inflație, șomaj
- Monetarismul american
- Experiența Marii Britanii și alte experiențe monetariste
- Elemente monetariste în politica economică românească postdecembристă
- Actualitatea abordărilor monetariste

ISBN 973-586-119-4

304 pag

În aceeași colecție (Seria Medicină) a mai apărut:
G. Bouvenot s.a., *Patologie medicală* (Vol. 1 - *Pneumologie*) -

lași • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e-mail: rtvnova@mail.cccis.ro • http://www.nordest.ro/home.htm

VLADIMIR TISMĂNEANU

Cominformul și excomunicarea Iugoslaviei

După al doilea război mondial, Stalin a făcut tot posibilul pentru a-și menține un control cît mai strict asupra diferitelor partide comuniste. Oficial, Cominternul fusese dizolvat în 1943, dar Kremlinul continua să direcționeze fostele secțiuni naționale ale acestor organizații prin Secția Externă a PCUS, ca și prin alte canale vizibile și invizibile. Cominformul, respectiv Biroul Informativ al partidelor comuniste și muncitorești, a fost înființat în toamna anului 1947. El a reprezentat o tentativă de instituționalizare a dominanței sovietice asupra partidelor comuniste din Europa de Est și Centrală, precum și asupra celor două partide importante din Europa de Vest (cel francez și italian). La conferința de fondare a Cominformului, desfășurată în mare secret în Polonia, au participat liderii comuniști din URSS, Iugoslavia, România, Polonia, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia, Franța și Italia. Stalin era reprezentat de Jdanov, Malenkov și Suslov, care îi transmiteau rapoarte detaliate privind comportamentul diversilor participanți.

Evoluția conflictului Stalin-Tito

Era vorba astfel de o organizație limitată la aria europeană și, chiar și așa, se nota absența unor partide precum cel grec (direct implicat în războiul civil în plină desfășurare în acea țară), cel spaniol sau, nu mai puțin simptomatic, cel est-german. La conferința din 1947, delegații iugoslavi (Djilas, Kardelj, Rankovic) au îndeplinit indicațiile sovietice și au declarat un atac virulent împotriva comuniștilor italieni și francezi acuzați de „capitulare” și de lipsă de spirit revoluționar. Era de fapt vorba de un joc politic imaginat de Stalin care urmărea să-i izoleze pe iugoslavi de potențiali aliați în clipa unei iminente rupturi între Moscova și Belgrad. În zelul lor hiperrevoluționari, iugoslavii nu și-au dat seama că erau simpli pioni manevrați de sovietici, deci de Stalin, care, încă din anii războiului, începea să aibă dubii în privința elitei titoiste.

Ceea ce Stalin îi reprosa lui Tito nu era deficitul de leninism, ci ambiția de a deveni liderul noilor state sovietizate, mai ales în Balcani. Deci, păcatul iugoslavilor era legat de convingerea lor că, fiind singurii care venerau la putere fără suport militar și politic sovietic, aveau dreptul să-și fixeze de sine stătător prioritățile, inclusiv în relație cu celelalte state în curs de comunitare. Inițial surd, conflictul dintre Tito și Stalin capătă proporții în primăvara anului 1948, cînd între cei doi dictatori are loc un schimb de scrisori din ce în ce mai iritate. Între altele, Biroul Politic sovietic, adică Stalin și acoliti săi imediati, îi reproșau lui Tito refuzul de a accepta necondiționat „sugestile” consiliștilor sovietici. În plus, iugoslavii erau criticați pentru „adventurism” în politica externă și, lucru cel mai grav, „lichidatorism” în ceea ce privea poziția dominantă a partidului comunist. La rîndul său, Tito răspundea mimind un filosovietism total. În realitate, însă, el refuza să abdice în fața diktatului sovietic. Este perioada cînd redacția revistei Cominformului, *Pentru pace trăinicolă, pentru democratie populară*, se afla la Belgrad. Această redacție este de fapt centrul din care se urzesc firele complotului pentru răs-

turnarea lui Tito. Redactorul-suf inițial a fost Pavel Iudin, coautor al *Scurtei biografii* a lui Stalin și unul dintre cei mai acerbi propagandisti sovietici (membru al CC, ulterior ambasador la Beijing). În aceste condiții, cînd relațiile sovieto-iugoslave se deteriorăză catastrofic, se decide mutarea sediului Cominformului, respectiv al redacției sus-amintite, la București (a funcționat într-un ansamblu bine păzit de clădiri de pe strada Valeriu Brăniște). Urmașul lui Iudin și unul din principali consilieri ai conducătorii PMR a fost Mark Borisovici Mitin, membru al CC, alt coautor al hagiografiei „scurte biografii” (redactorul-suf al acestui sicofantic opuscul a fost Piotr Pospelov, ulterior conducătorul colec-

tivului care a scris *Raportul Secret* al lui Nikita Hrușciov la Congresul al XX-lea al PCUS).

În vara anului 1948 are loc o nouă conferință la vîrfa a Cominformului, la care liderii iugoslavi refuză să participe. Este adoptată prima rezoluție împotriva lui Tito și se declanșează o furibundă campanie de denunțare a presupusei devieri titoiste. Întrreaga istorie a războiului de partizani din Iugoslavia este rescrisă spre a servi noilor legende confectionate la Belgrad. În loc de a se supune masochiștilor practicii de autocritică, iugoslavii ripostează la rîndul lor, utilizând metode staliniste pentru a se apăra împotriva lui Stalin. Agentii sovietici sunt neutralizați, mulți dintre cei care susțin rezoluția Biroului Informativ sunt arestați și deportați spre diverse lagăre de concentrare (să amintim aici excelența lucrării a profesorului Ivo Banac de la Universitatea Yale, *With Stalin Against Tito*).

Delirul antititoist din „democrațiile populare”

Lupta împotriva eretiei titoiste devine adeverăță obsesie a „democrațiilor populare”. În fiecare din aceste țări încep sinistre epurări. În România, Lucrețiu Pătrășcanu, aflat din februarie 1948 sub anchetă de partid, este desemnat de către Dej și consiliști sovietici, între care Mitin și Aleksandr Mihailovici Saharovski, drept candidatul ideal pentru un proces-spectacol în stilul celor de la celelalte țări sovietizate. Ancheta de partid devine investigație polițiească în cel mai terifiant stil NKVD-ist. În 1949, cu ocazia celei de-a treia conferințe a Cominformului, Gheorghiu-Dej rostește unul dintre cele mai infame discursuri ale carierei sale, cu titlul cu adevărat macabru: „PC din Iugoslavia în miinile unor asasini și spioni”. Delirul antititoist este poten-

țat de succesiunea proceselor însenate: László Rajk, condamnat la moarte și executat în Ungaria, Traicu Kostov, lichidat în Bulgaria, Koci Xoxhe, în Albania, Wladyslaw Gomulka, arestat în Polonia. Ancheta împotriva lui Lucrețiu Pătrășcanu nu duce la nici un rezultat palpabil, spre furia lui Dej. Abia după 1952 el reușește să numească în echipa de tortionari oameni care îi datorăză absolut totul, instrumente de o infinită obediță care vor combina în chip aberant și malefic diverse fragmente din anchetă spre a construi mitul conspirației și al trădării. Între timp, Iugoslavia continua să fie ținta predilecției a veninului propagandistic: Tito este prezentat drept negațul absolut, trădător, monstru și călu. Asemenei lui Troțki, el este comparat cu Iuda. Conflictul cu Tito a fost astfel utilizat de micii Stalinii ai „democrațiilor populare” pentru a crea o stare de panică și teroare în rîndul populațiilor aservite. În plus, el a fost invocat pentru lupta maniacală menită să „dezminte” ceea ce imaginea paranoică a lui Stalin concepe drept „culoana a cincea”, calul troian strectat în partidele comuniste. În România au loc deportări massive de țărani din Banat și se intensifică acțiunile împotriva oricărui formă de gîndire ori acțiune independentă. Climatul politic, social, cultural este asfixiant. Viñătoarea de vrăjitoare a devenit normă de funcționare a unui sistem întrat în transă.

Comunismul național titoist

În Iugoslavia, între timp, se accentuează două elemente: deschiderea indispensabilă spre Occident, pe de o parte, și căutarea unui drum autonom spre ceea ce ulterior va fi numit socialismul bazat pe autogestiune. Dictatura lui Tito se definește tot mai mult ca regim autoritar-personalist și se delimită de trăsăturile cele mai socante și agresive ale stalinismului. Colectivizarea forțată a agriculturii este interuptă, se acordă anumite drepturi sindicalelor muncitorești. Firește, aceste reforme sunt extrem de modeste și ele se petrec sub atentul control al Uniunii Comuniștilor. Ideologia „frăției și unității” rămîne sacrosanctă, iar ceea ce mai mică urmă de naționalism este pedepsită clement. Poliția secretă dirijată de Aleksandar Ranković continuă să fie omniprezentă, dacă nu și omnipotentă. Comparat însă cu experientele leniniste din restul Europei de Est, regimul titoist, adeseori numit și comunism național, apare oricum drept mai puțin feroce și irațional. Cind însă Milovan Djilas îndrănește să atace noua clasă, parazita burgheziei roșie, într-o carte ce avea să-l facă faimos în întreaga lume, el este eliminat din conducerea

Prima breșă într-un sistem aparent inexpugnabil

În concluzie: sfidarea lui Tito a avut un rol în dezagregarea mitului unității comuniste mondiale și al infiabilității doctrinare a Kremlinului. Ea demonstrează că i se poate tine piept lui Stalin și că așa-numitul internationalism socialist nu este decât un miraj ideologic menit să camufeze cel mai eras imperialism sovietic. Sursa profundă a schismei a fost rivalitatea dintre cei doi lideri, iar nu existența unor vizuni principale diferite ori chiar opuse. Ulterior, separat de Moscova și de fraternitatea comunistă mondială, Tito va căuta alte forme de solidaritate și se va converti în apostolul mișcării nealiniate. Oricum, pînă la sfîrșitul zilelor sale, decă pînă în 1980, mareșul iugoslav se va legăna cu iluzia unei cai specifice spre socialism. Modelul său însă s-a năruit dramatic, fiind distrus de luptele fratricide din interiorul elitelor comuniste și de resurecția (reconstrucția, ori chiar reinventarea) naționalismelor pe care iugoslavismul pretinse să le-a amortizat. Astăzi cind nici URSS, nici ceea ce a fost Iugoslavia titoistă nu mai există, merită să ne amintim că în urmă cu cincizeci de ani s-a derulat o luptă colosală și că defectiunea lui Tito a fost prima breșă într-un sistem pe care mulți îl credeau inexpugnabil.

Washington, DC
18 martie 1998

(Subtitlurile aparțin redacției)

REVISTA

Colectia PURGATORIU

Daniel Bănulescu

CEI ȘAPTE REGI
AI ORAȘULUI BUCUREȘTI

Petre Barbu

ULTIMA TRESĂRIRE A
SUBMARINULUI LEGIONAR

Sebastian A. Corn

SĂ MĂ TAI CU TĂIȘUL
BISTURIULUI TĂU,
SCRISE JOSEPHINE

Comenzi: C.P. 26-38 București

ION VICTOR BRUCKNER, ministrul Sănătății

Cum apreciați procentul de 2,9% acordat Ministerului Sănătății pentru acest an?

Bugetul de aproximativ 3% din PIB este foarte mic, el răspunde numai parțial necesităților sistemului de sănătate și reprezintă o însurmare a două elemente principale: bugetul care se atribuie prin colecta asigurărilor sociale de sănătate, conform Legii 145 (aproximativ 10.000 miliarde de lei). Acest buget este unul prezumat, deoarece nu se știe încă în ce măsură se va și colecta. Pentru a preveni eventuale neachitări, dacă fiind că bugetul asigurărilor este introdus de dată recentă, Ministerul de Finanțe a acceptat ca Trezoria Statului să garanteze suma totală de asigurări, să ne dea deci banii, dacă bugetul asigurărilor sociale nu este complet, urmând ca noi să-i returnăm după ce obținem prin executare silită sau prin alte mijloace. A doua parte a bugetului Sănătății vine de la bugetul de stat și este dedicată în primul rînd programelor de sănătate ale ministerului. Ea este redusă față de cerințele Ministerului Sănătății (noi cerusem 5.000 de miliarde, am primit 3.000), iar reduserea s-a făcut în primul rînd pe seama bugetului investițiilor, care vor trebui limitate. Vom fi obligați să facem și ierarhizare a programelor, în funcție de importanța lor. Programul de luptă împotriva infecției HIV-SIDA, programele de asistență medicală directă a populației nu vor avea de suferit. Per total, bugetul de sănătate va fi în jur de 13.000 miliarde de lei, ceea ce, în cifre absolute, înseamnă 3,1% din PIB. Dar, conform Legii 145, 20% din colecta de asigurări râmine în păstrare; aici am obținut ca această păstrare să se facă în sistemul bancar, cu dobindă care să se întoarcă la asigurări, fiindcă alțiminteri ea ar fi o sumă moartă. În acest fel mai avem o modalitate de folosire a banilor. Scopul acestui 20%, înseamnă că, din cele 10.000 de miliarde, 2.000 râmnă în fondul de acumulare. Așadar, avem 8.000 de la asigurări pentru cheltuiala și 3.000 de la bugetul de stat, adică 11.000 de miliarde, ceea ce înseamnă 2,9% din PIB, așa cum a fost prevăzut. Astfel, în ce privește veniturile, ele sunt peste 3%, în ce privește posibilitățile de cheltuiala, ele sunt imediat sub 3%. Este un buget de mare austerație pentru noi.

Anul trecut, bugetul Sănătății a fost de 2,6%...

A fost declarat 2,6%, dar se pare că în realitate a fost 2,2%.

Diferența față de bugetul de anul acesta este că el a fost în întregime suportat de bugetul de stat – și nu de asigurările de sănătate. N-ai putut obține ca, cel puțin în același procent, bugetul de stat să susțină Sănătatea?

Ar fi fost ideal, dar nu uită că PIB-ul a scăzut și că serviciul datoriei externe a României este mai mare în acest an decât în anul precedent. Acestea sunt motivele, fără îndoială obiective, pentru care nu s-a putut crește sau menține procentul din bugetul de stat. Pe de altă parte, colectarea pentru asigurări nu se face în afara impozitării de la venit care produce bugetul. Deci, în clipa în care scoți cel 5% pe care-i cheltuiște salariații și 5% întreprindere, patronul, pentru asigurări în cadrul aceluiasi sistem de impozitare, este evident că veniturile la buget scad, așa încât, fatal, nu se poate menține procentul din buget. De altfel, este cunoscut că și alte domenii, care nu sunt nici el neimportante, suferă. Nici Învățămîntul n-a primit exact 4%, Cultura a primit o fracțiune foarte mică etc., Armata e nemulțumită. Pentru a obține ceea ce trebuie să se ia din altă parte. Parlamentul are latitudinea de a mai schimba unele procente, dar cred că și marja de modificare e limitată de situația tristă a economiei noastre.

„Decizia de prioritate este o decizie politică“

În timpul grevei Sanitas ați promis că veți încerca să obțineți minimum 5% din PIB pentru Sănătate...

Am promis și am încercat să-l obțin, inițial și obținușm mărarea salarială cu 50%. Lucruri în domeniul, cunosc salariile și aș fi vrut, fără îndoială, să asigur condiții salariale mai bune lumii medicale. Dar, în clipa în care vezi cifrele, discuția devine foarte dificilă. Bugetul este o construcție care are o doză de abstract, în sensul de prognoză: se bănuiește că va fi recoltată o sumă, dar consumatorul și-a bine că are de consumat o sumă fixă; eu și-o foarte bine ce îmi trebuie și ce investiții, ce cheltuieli salariale sau materiale am. Și-atunci apar și de aici un tel de contradicție între niște venituri prezumute și o realitate foarte clară.

S-a spus deseori, chiar dumneavoastră ați afirmat, că Sănătatea este un domeniu priorității. Sunt tări pe care noi le considerăm mai săracă decât a noastră și care dau pentru Sănătate un procent de 5% din PIB, unele dintre ele peste 5%. Există vreun criteriu care stabilește prioritatea unui domeniu sau a altuia?

„Schimbarea este obligatorie,

Interviu realizat de

Aici recunosc un punct de vedere care poate să nu facă foarte mare plăcere, anume, că decizia de prioritate este o decizie politică. Acest lucru ar trebui privit de clasa politică, în întregimea ei, cu foarte mare seriozitate. Foarte mulți oameni nu și dau seama de situația reală în care se află economia românească. A existat de curînd un sondaj de opinie care spunea că românii înțeleg prin privatizare creșterea salariailor. Ceea ce este, evident, o neînțelegere. Această decizie a priorităților este în funcție de ce prejuju în primul rînd: să intrâm în NATO? Atunci dăm bani pentru armată și cu asta basta. Dăm la Sănătate și Învățămînt un buget de supraviețuire. Prejuju și considerăm că sănătatea este un obiectiv important? Atunci renunțăm la alte acțiuni. Din păcate, solicitările urgente și obligatorii sănătatea foarte multe, și multe din ele nu sunt cunoscute. De exemplu, ministrul Mediului solicită, pe drept cuvînt, dotarea Institutului de Meteorologie, pentru că, dacă nu se face o dotare minimală pînă în luna aprilie, nu mai putem să intrăm în contact cu rețeauna meteorologică mondială. Ministrul Învățămîntului spune că sunt prea puțini elevi și studenți în România comparativ cu alte țări. Adevarat. Dacă învățămîntul este o prioritate, trebuie să-i dai și lui. Ministrul Culturii spune că monumentele nu vor mai sta în picioare. Și un monument care cade este o bucață din ființa națională. Așa încât aici trebuie stabilite niște priorități foarte clare și să spun că decizia nu trebuie să aparțină ministrului Finanțelor, și poate nici chiar numai Guvernului, ci factorului politic în totalitate.

Etichete noi la obiceiuri vechi

Prin introducerea sistemului asigurărilor sociale de sănătate reformă în Sănătatea a demarat. Și medicii, și pacienții înțîmpină dificultăți, însă, în trecerea la acest sistem...

Acet sistem a fost legalizat prin Legea 145/97 și practic a început să fie aplicat de la 1 ianuarie anul acesta, urmînd ca la 1 ianuarie '99, conform legii, casele de asigurări de sănătate să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înseamnă a face ceva „altfel”. Sistemul de asigurări face ceva altfel. Lăsând la o parte aspectul formal (său care interesează populația, că și poate alege medicul etc.), în contextul discuției despre reformă, sănătatea să funcționeze în mod independent. În acel moment, chiar colecta de asigurări va crește la 7%, deci bugetul de sănătate se va mări: în loc de 10.000, vor fi 14.000 de miliarde. Aici se nasc niște probleme: orice asemenea transformare nu este numai o transformare pe hîrtie. Din păcate, noi am fost învățați cu reforma care înseamnă a punе etichete noi la obiceiuri vechi. Reformă înse

pentru că sistemul existent abia se tîrăște"

Iulian Anghel

aparat foarte performant, dar la o operație de pietre la ficat, operația clasică presupune să stai în spital 7-10 zile, în operație endoscopică stai 3 zile și mergi acasă. Cheltuiala, din punct de vedere al sistemului, este mare pentru a procura aparatul, dar este foarte mică ulterior. În același timp, suferința bolnavului este mai mică (una și să ai două tăieturi de 1 cm și alta și să te tai 15 cm pe bură).

Ce se va întimpla dacă medicul de familie vrea să plece în concediu?

Și medici de cîrkă pleau în concediu și lăsau alt medic să le înțin locul. Tendința va fi ca medicii să se asocize, în acest fel vor putea să răspundă solicitărilor permanente ale bolnavilor.

Cabinetele de stomatologie intră și ele în sistemul de asigurări?

Sint cîteva domenii care au un regim special. Asistența stomatologică este reglementată aparte, în totă lumea, fiindcă este o asistență foarte scumpă. Asigurările trebuie să suporcă cheltuielile legate de profilaxie, prevenirea cariilor la copii, controale periodice la adulți, dar nu prevăd plata unor lucrări deosebite. Cabinetul de stomatologie va funcționa ca un cabinet independent pentru lucrările pe care le are.

Ce alte categorii de boli sau bolnavi ies din sistemul de asigurări?

Oamenii care suferă de diferite boli cronice speciale, care presupun o asistență medicală foarte specializată. Exemplu: diabetul zaharat tratat cu insulină nu va fi de apanajul medicului de medicină generală; pentru problemele legate de diabet, bolnavul se va adresa direct medicului specialist. Tuberculoza, cît timp boala este activă, nu o tratează medicul de medicină generală. Bolnavii de cancer primesc tratamentul direct de la medicul oncolog, nu merg la fiecare control la medicul de medicină generală. Boilele hematologice au aceeași reglementare. Sint deci boli care necesită asistență de înaltă specialitate, fie din punct de vedere tehnic, fie terapeutic.

Ce se va întimpla cu cazurile care necesită asistență de urgență?

Bolnavul se prezintă fie prin intermediul medicului generalist, fie direct la camerele de gardă și are un regim special, fiindcă este o chestiune de timp. Nu trebuie să mai treacă pe la trei medici să-l vadă. Problema aceasta este în afara sistemului. În sistem intră bolnavul cu boli obișnuite.

Zilele trecute s-a început eliberarea pentru medici și autorizațiilor de liberă practică. Ce vor schimba în plan practic aceste autorizații, din moment ce toți medicii le primesc?

In cele mai multe țări europene, absolventul unei facultăți de medicină are dreptul de a practica medicina, dar toate țările legiferează o perioadă de practică sub răspunderea unui alt medic. Medicul își capătă experiență pe care nu-i poate da facultatea în cei 6 ani de studiu. Cel care face practica medicală nu răspunde legal, răspunde cel care îl conduce, care îl și învață, după care medicul primește dreptul de a practica independent, fără supraveghere și cu deplina răspundere a actului pe care îl face. Pentru medicii care practicează în această clăpă medicina, am considerat de comun acord cu Colegiul Medicilor că este normal ca toți să primească dreptul de liberă practică. Pentru studenții care absolvi acum medicina, se impune o evaluare națională. Aceasta va fi un viitor examen de rezidențiat. Ei își fac anul de stagiatură, apoi se dă un rezidențiat național, care va cuprinde alegerea unor posturi scoase la concursul de specializare, dar care va impune și pentru cei care nu apucă aceste posturi o medie minimă fără de care nu pot practica. Examenul are scop protejarea populației, ca cei care ajung să trateze să nu o facă rău.

Nu de mult, agențile de presă difuzau o stire conform căreia în județul Giurgiu există 4 spitale care nu au autorizație de funcționare. Cunoașteți mult astfel de cazuri?

Unele din acele stîri privind nenorocirile din sistemul sanitar au bază reală, alttele sint mai degrabă imaginate. Printre cele care au o bază reală este și aceasta cu spitalele. Sint spitale care nu au autorizație de funcționare din partea altor organisme medcale, respectiv a Inspectoratului Sanitar de Stat. Pentru ca un spital să fie autorizat să funcționeze, trebuie să corespundă unor criterii de aglomerare (spațiul care îi revine fiecărui bolnav), de circuit de funcționare (să nu încerce circuitele septice cu cele aseptice etc.). Sint unele spitale care nu au reușit să obțină aceste autorizații fie pentru că funcționează în clădiri improprii, fie că sint supraaglomerate și ar trebui să fie închise. Cei care le conduc ar trebui să ia urgent măsuri ca ele să fie aduse la un nivel minimal de funcționare. Ca să dau un exemplu: Spitalul Colțea a suferit o vreme fiindcă era foarte înghesuit și Inspectoratul a spus că „nu pot fi atîțea parăi, răjiți-le”, ceea ce s-a și făcut.

„Agonia“ sistemului sanitar românesc

Nu stiu dacă vom reuși anul acesta, dar, cît de repede, va trebui luat în considerare un sistem de acreditare a spitalului. Spitalul care a fost autorizat este vizitat periodic de o comisie de specialiști care îl clasifică, acordă o acreditare (care se face nu obligatoriu, ci la solicitarea spitalului). Acreditatea îi oferă spitalului o informație în principiu neutră asupra problemelor pe care le are sub aspectul calității, îi pună niște obiective (ce ar fi mai bine să facă) și, fără îndoială, în raportul cu casa de asigurări un spital acreditat va avea un plasament mai bun.

Președintele Federatiei Sanitas, domnul Păduraru, spunea nu de mult că, cu actualul buget, jumătate din sistemul medical din România se va prăbuși. Cum comentăți această previziune sumbră?

Riscul de a cădea, pentru un sistem care se află în transformare și din cauza finanțării insuficiente, este foarte mare. Am discutat cu reprezentanții ai sindicatelor generale, nu ai celor sanitare, și cu Colegiul Medicilor, dacă nu cumva va trebui să cerem niște schimbări în Legea 145, în domeniul asigurărilor, așa încât în ce privește conținutul, cît și în ceea ce privește termenele, pentru a nu risca, printre activitatea precipitată și insuficient pregătită, colapsarea sistemului. În țările vecine, cum ar fi Cehia și Ungaria, care au introdus foarte brutale sisteme de asigurări, acest fenomen s-a întâmplat. Din cauza utilizării incorecte a fondurilor de asigurare, prin consumarea lor exagerată, în funcție de modul în care au fost retribuite serviciile medicale, cum a fost organizat sistemul. Trebuie să învățăm din experiența lor și să evităm o asemenea evoluție. Pe de altă parte, schimbările sunt obligatorie, pentru că sistemul existent abia se tîrăște.

Cînd a început „agonia“ sistemului sanitar românesc?

Cînd s-a făcut reforma sanității, în '48 sau '49, România avea un sistem sanitar la nivel european, pentru medicina acelei perioade. Aceasta s-a degradat progresiv și a declansat criza în Sănătate. În România nu este criză din anul acesta, ea a apărut cel puțin în anii '70, începutul anilor '80. Si nu neapărat ca urmare a dictaturii. Nu mai răspunde nevoilor medicinelor, care a evoluat foarte rapid. Imaginea care persistă uneori și în mintile oamenilor, cu medicul care umbă cu bâgăjelul din casă în casă (din filmele cu dr. Quinn) și o repreză pe masa de bucătărie, este o imagine pe jumătate romantică, pe jumătate antică. Medicina actuală este o meserie tehnică, cu niște reguli foarte clare, care are permis performanțele de act medical. Protezele valvulare cardiaice, operațiile pe creier și niște lucruri de o perfecțiune tehnică care nu există acum 50 de ani. Organizarea medicinelor trebuie să corespundă acestui sistem tehnic. Sistemul care a fost bun în anii '50 (poate pentru că a fost un sistem foarte rigid, a funcționat) acum nu mai dă randament. Spitalele românești au aparate de acum 50 de ani. Nu s-au mai făcut nici un fel de investiții, pentru că prețul medicinelor nu a mai putut fi suportat de vechiul sistem. S-a dezvoltat și ideea (eu sunt medic de spital, de formăție și de meserie) supremației spitalului. Totul se rezolvă în spital, indiferent de ce ai: te doare mină, burta, capul, „mergem la spital să vedem ce am“. Asta este o medicină foarte scumpă. E mai normal ca spitalul să rezolve cazuri deosebite, iar cei mai mulți bolnavi să nu fie îngrijiti în spital.

Revin la PIB-ul României, care este cam de 1.000 de dolari/cap de locuitor pe an. Noi dăm la Sănătate 3%, în timp ce țări cu 10.000 dolari/cap de locuitor dau 12% din același PIB. Așa incit discrepanța financiară este enormă. Chiar în aceste țări, cum sunt Statele Unite, Germania, se caută modificarea sistemului, pentru că nu mai face față nevoilor. Medicina este actualmente un mare consumator de bani. Este prețul pe care-l plătim pentru progres.

Scandalul medicamentelor compensate

Săptămânilile trecute a izbucnit un scandal în care Ministerul Sănătății a fost în centrul atenției. Este vorba, după cum știți, de modificarea listei cu medicamentele compensate. La ce concluzie a ajuns anchetă pe care ați declansat-o?

Scandalul a fost în bună măsură (poate deliberat, nu-să vrea să mă pronunț) amplificat artificial. El a scos în evidență, fără îndoială, disfuncții în minister pentru care cei care se fac responsabili vor trebui să-și assume răspunderile. Dar scandalul are și un substrat, care pleacă de la înțelegerile reală a nevoilor de medicamente. Trebuie plecat de la două premise, care din păcate seamănă foarte multă premisa nr. 1 este că populația României este săracă și nu poate să-și cumpere toate medicamentele, mai ales oamenii vîrstnici. A

două premisă este că bugetul statului, foarte limitat, la rîndul său nu poate face față tuturor solicitărilor. Immediat după schimbările din '89, medicamentele străine au pătruns pe piata românească, prețurile s-au liberalizat și au crescut foarte mult. Atunci, pentru a se face față acestor condiții, a fost inventat acest sistem (care inițial a fost pornit cu titlu provizoriu) de compensare. În loc să fie un sistem tranzitoriu, el a devenit o modalitate permanentă. Or, plecind de la cele două constrângeri pe care le-am enunțat, este evident că nu se pot asigura prețurile pentru toate medicamentele. De aici a venit ideea unei liste de medicamente care să fie compensate. Și într-o modalitate inițială, valabilă pînă prin '96, s-au compensat produse comerciale. Atunci a fost o luptă din partea producătorilor, ca să-și impună produsul lor pe listă. Această modalitate nu mai putea funcționa, pentru că nu toate produsele sunt egale. Unele sint absolut necesare, altele nu. Atunci s-a inițiat această compensare pe denumiri comune internaționale, pe principii chimice. Actualmente, în sistemul de asigurări, casa de asigurări trebuie să suporte costul unor medicamente. Obligația casei de asigurări este să suporte acele medicamente care sint esențiale sănătății și bunăstării asiguratului. Criteriul nu este prețul, ci utilitatea. În acest sens, OMS a emis niște liste de medicamente considerate esențiale. În acest sens trebuie realizată o listă de medicamente echilibrată, fiindcă în concepția mea asigurării sint egale. Pînă acum se compensau preferențial medicamentele la pensionari și mai puțin la salariați, plecind de la ideea că pensionarii sint, din punct de vedere social, defavorizați, ceea ce este real. În acest context, mai apare o denumire, cea de „preț de referință“. Dacă avem o substanță chimică activă, pot să existe diversi producători cu diverse forme medicamentoase. Unele ambalare mai frumoase, unele învelite în poliètilenă, care sigur că au prețuri diferite. Pe mine nu mă interesează poliètilena, ci principiul activ care face bine bolnavului. Atunci, se stabilește un preț de referință, iar bolnavul suportă ceea ce pentru lucruri neessențiale depășește prețul de referință. Asta este direcția în care mergem. Fără îndoială, au apărut fel de fel de conflicte fiindcă s-au făcut liste cu numere diferențe, de substanțe incluse pe ele care nu respectau neapărat niște principii foarte corecte. Ministerul s-a făcut vinovat în încurarea acestor liste. N-aș vrea să incriminez aici o influență frauduloasă, neapărat. Ea poate fi evocată în ideea că anume producător ar fi făcut presiuni ca să-și introducă un medicament sau altul pe această listă. Normal este să avem o listă echilibrată, care să nu răspundă nevoilor producătorului, ci nevoilor consumatorului. În acest sens, împreună cu Colegiul Medicilor și cel al Farmaciștilor, în cel mai scurt timp vom avea o listă echilibrată.

Dar insist: ce s-a întiplat și cum s-a ajuns ca listele să fie încurate?

Cind am preluat eu ministerul, moștenisem o listă publicată fără norme de aplicare. Normele nu s-au făcut, într-împărțire s-a trecut pe sistemul asigurărilor de sănătate, medicamentele s-au livrat către populație pe vechile normative, deci după o altă listă, cu mai multe medicamente. Am încercat să corectăm acest lucru, corecțarea s-a făcut cu defect major administrativ, ceea ce a cauzat această discuție, pentru mine foarte neplăcută. Dar nu e vorba de o fraudă, nu s-au fărat niște bani. Banii au mers către farmacii și către populație pentru acoperirea costului medicamentului. Se poate spune doar că au fost acoperite medicamente care poartă nu sint esențiale.

Ministrul, practic, dorea o reîntoarcere la lista de 390 DCI, valabilă pînă în noiembrie '97?

Populația primește medicamente după aceste liste. Noi trebuia să plătim farmaciile la aceste liste, chiar dacă în mod eficient trebuia poate să oferim medicamente mai puține și în condiții mai bune de compensare. Cee vor face cît de curind.

Totuși, vinovați există?

A fost o anchetă a Corpului de Control al primului-ministrului, sper să am rezultatele și atunci ii vom elibera pe cei care s-au făcut vinovați de această disfuncție în minister. Fără îndoială că situația este neplăcută, există și o anchetă făcută de forțele specializate de poliție economică... să se vadă dacă nu este un aspect infracțional ascuns aici. În orice caz, acest conflict a făcut ca întregaga funcționare a ministerului să fie perturbată, fiindcă oamenii suferă cînd sint acuzați pe nedrept. Uneori apar asemenea materiale în mass-media, nu totdeauna pe baze reale. Sigur, poate ajută vînzarea ziarelor, dar sint meschinării.

RADU CĂLIN CRISTEA

Linia de trei sferturi

O citoare a revistei „22” (Flavia Cosma) îmi reprosează în paginile aceliei publicații că aş fi „incremenit în proiectul anti-CDR”, ajungind „indirect” un „apărător al PD-ului”. Doamna Cosma mă pedepsește pentru un comentariu apărut într-un număr anterior al revistei, unde scriam, între altele: „Produs vandabil mai ales la extern și rezultat dintr-un nomenclaturism vag feocirelnic reciclat în misionarism euro-atantic – oferta «democraților» strînsi în jurul domnului Roman (un «trăgător de stori spilci», cum îl numea recent The Economist) a însemnat, fără pauze, politica punctului ochit și lovit”. În textul cu pîncina, am mai incremenit de cîteva ori în astfel de proiecte în care, cu riscul de a o dezamăgi din nou pe doamna Cosma, nu prea reușesc să mă descopăr un apărător al PD-ului. Infidelitatea traduceri a celui text al meu ce mi s-a părut doar critică la adresa întregii clase politice a puterii (PNȚCD în primul rînd), cred că este elocvență în felul ei pentru ascensiunea unui tip de percepție; e vorba de o categorie electorală care, într-o deplasare frenetică de aceste, invocă motive mai mult sau mai puțin plauzibile ale esenției la guvernare a favoriilor săi. De la acest pretext porneste comentariul de față.

Mai mulți observatori politici avertizau, imediat după alegerile din toamna lui '96, că noua putere are de la parte ei multe avantaje, inclusiv suportul emoțional al celor care votaseră „schimbarea”, fără să-i caute explicit o identitate politică. Au fost cei care au sărit într-un tramvai numit dorință, nu atât la gîndul unei călătorii oricum imprevizibile, ci pentru a evada dintr-o dogmă. S-a mai spus, tot atunci, că, dacă schimbarea nu se va produce ori nu va fi îndeajuns de clară în efecte, speranța se va putea transforma în reversal ei. Mă tem că asistăm tocmai la elaborarea acestui revers. Să lăsăm deosebitoare sondajele apărute cam de pe la sfîrșitul lui decembrie și savurarea de apărătorii PD-ului „incremeniți” în proiectele lor anti-CDR. Ele sint o pistă oricum riscantă, nu atît datorită bănuielii unor contrafactive, cît a posibilelor răsunări de scor determinate de impactul campaniei electorale, de mecanismele psihologice foarte sensibile în preajma alegătorilor la impulsuri aparent ofensivе etc. Mă întreb însă, în raport cu situația de acum: ar vota oare iarăși pentru învingătorii în alegători din toamna lui '96 cei care alese sătăcătoare? Sămădarea? Tabloul argumentelor doamnei Cosma descrie un simptom: eșecul guvernării nu are cauze obiective (de genul incompetenței unor miniștri ai Convenției), ci se dafoarează unor miscrești subterane orchestrate în special de PD. Un simptom care, dacă ar fi comun unei arii largi de simpatizanți ai CDR, ar putea duce la îmbogățirea contului electoral al alianței conduse de domnul Diaconescu. Manifestarea cea mai spontană a acestui simptom a fost și este demonizarea PD-ului. Pasivul negru al guvernării și degajat prin această supărată. Convenția n-a putut să-și respecte angajamentele pentru că a fost bruiată

sau chiar sabotată de cei din PD. Speranța din '96 s-a frînt pentru că PD-ul a pus numai contre. S.a.m.d.

Simple observații

Simple observații de bun simț, ar putea lucea într-o ordine poate mai firescă. E important să nu se omită că, potrivit acelui algoritm despre care nu-mi amintesc să se fi aplicat pînă acum în detrimentul CDR, PD-ului i-a revenit, matematic, un sfert din angrenajul puterii. Sfertul în cauză fiind chiar mai puțin decît atît, dacă inventariem anumite poziții rezervate inițial PD-ului (Bancorex, Garda Financiară etc.), dar refuzate în cele din urmă. Să fie sfertul acesta atît de solid și vivace incit să arunce o jără într-eagă în tenebre? An-

liști de a căror bună-credință nu am motive să mă îndoiesc scriu despre războul mediatic declanșat de PD împotriva CDR. Chiar atît de negru să fie drăguțul „Jurnalul” televiziunii publice continuă să domine topul programelor cu cea mai mare audiență și, fără a intra în detaliu, nu cred că PNȚCD are a se pînge că ar fi fost cu metodă defavorizat în emisiunile TVR. Cît privește sectorul privat al mass-media – să fie acesta atît de profund controlat de PD încît să se angajeze într-o bătălie pe viață și pe moarte împotriva Convenției? Nu e cumva degradant pentru cei încercăți de asemenea suspiciuni să-și imagineze că o parte atît de importantă a presei ar putea fi convinsă, prin indiferent ce mijloace, să asemenea murdere practici colective? În spiritul demonstrației doamnei Cosma, aceiași analiști susțin că îndărătul PD-ului s-ar croi planuri oscute, că oamenii lui Petre Roman ar avea interes în înfrângerea privatizării, că ar sacrifica totul pentru a-și proteja dominoanele din agricultură, regii autonome etc. Dacă într-adevăr țesuturile de tip mafiotic îmbracă reforma economică într-o cămașă de forță, ce și cine împiedică darea lor în vîlăg? Să piardă agricultura românească un potențial profit anual de circa 9 miliarde de dolari (estimarea aparțină unor experți ai lui Business Central Europe), doar datorită silozurilor lui Trită Făniță? Să se mențină, cu un aer complice, fel de fel de generalități odioase, îndeobsebi variatiunii pe tema „mafiei”. Nimeni nu pune însă degetul pe rană, eventual folosindu-se de un aparat al justiției unde CDR-ul și-a plasat oameni de încredere. În același tip de analize, PD-ul este găsit înapoi spălit pentru retardarea economică a țării. Se trece însă, poate

premeditat, peste faptul că PD-ul n-a primit nici un minister direct implicat în procesul privatizării. De reformă economică s-au ocupat și se ocupă numai miniștrii CDR, cu recenta excepție numită Ilie Șerbănescu. Să-l fi linut oare tot timpul sub papuc pedistul Baltzar pe tărănistul Dimitriu în fruntea FPS?

O coaliție care e linuită în săh etern de un sfert din membrii ei este, înainte de toate, o coaliție condusă prost. De lideri incapabili s-o strunească, să caute și mai ales să găsească soluții de compromis, să vadă nuante și nu doar jocuri de alb și negru, să simtă spiritul veacului la sfîrșitul secolului și nu către începuturile acestuia. Nu contest că tactica PD-ului de eliminare a premierului Ciobea din fruntea executivului e de un machiavism întrecut în inventivitate doar de perseverența PNȚCD-ului de a-l menține la post, cu orice risc, cu orice sacrificii, poate chiar împotriva voinței secrete a primului ministru. Domnul Roman și echipa sa au o biografie desigur accidentată, numai că este exact aceeași cu care fusese cooptată la guvernare în toamna lui '96. Datele mineriadei din '90 nu se pot schimba în funcție de anotimpuri. Că unele aripi din CDR fac reformă morală pe spezele PD-e, la urma urmelor, un experiment instructiv. Nu înțeleg doar cum de l-au început atît de fizură, din moment ce domnul Roman era la fel de vinovat, să zicem, de toărășile sale cu domnul Iliescu și atunci cînd a fost primit, poate chiar invitat, la guvernare. În altă ordine de idei, unii din campionii reformării morale a națiunii, ai căror frați, copii, nepoți și prieteni dragi au populat mai toate etajele puterii, ar putea avea măcar o stringere de inimă înainte de a ridica piatră. Să mai amintim că această putere și nu alta a respins de curînd recomandarea președintelui Constantinescu de a renunța la privilegiile financiare ale parlamentarilor? Astă în condiții în care, între toate țările ex-comuniste, România se află pe primul loc în ceea ce privește diferența dintre salarizarea parlamentarilor și retribuția medie pe economie.

În căutarea timpului pierdut

Privita din afară și mai ales de la distanță, România este o jără unde se pierde vremea. Doar un Cioran ar putea găsi valențe metafizice acestei obsesiuni naționale care, din păcate, vădește o disciplină demnă de cauze mai nobile. În timp ce Cehia își permite luxul de a renunța la colaborarea cu FMI-ul, Ungaria scade anual cu miliarde de dolari datoria sa externă, iar salariul mediu al unui bugetar sloven și foarte aproape de o mie de dolari pe lună (adică de circa 10 ori mai mare ca la noi), în România se sporăvăiește la infinit, iesindu-se în timp și energie în polemici de operetă. Eșecul cel mai dureros al actualei gu-

ANTET

HEZBOLAH NÂSCUȚI CU RÂZBUNAREA-N SÂNGE

Hala Jaber

- Permisăne pentru răboi li se acordă acelor asupra cărora s-a dezălinit războiul, fiindcă sunt asupriți și, cu deplină siguranță, Allah poate între totul să-i ajute.

Surat al-Haj, 39, Coranul

- Noi nu avem arme solisticate cu care să luptăm, singura noastră armă este martirajul.
- Războiul împotriva Israelului este un război de liberare teritorială.
- O carte despre adeverării Luptători ai lui Allah.

La comenzi de minim 10 ex., reducere: 20%

218 pag.

16.000 lei

CARTE POSTALĂ

Post răspuns

Nu timbrați

Destinatar:

Editura ANTET

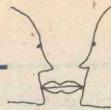
O.P. 22 C.P. 285

Sector 1, București

Tel: 01-6175332

DIN SUMARELE VIITOARE

- Supliment gratuit pe tema *Către o societate pentru toți - persoana cu handicap într-o societate deschisă* • Bujor Nedelcovici: „Scrisoare adresată domnului Ion Vianu” • Comentariu politic de H.-R. Patapievici
- Paul Florea: „Justiția în statul de drept” • Manualele de istorie – anchetă • Marius Băzu: „15.000 de specialiști”
- Daniel Vighi: „Capitalismul românesc între integrare și apariții OZN”
- Răzvan Paul: „Generația plăcătită”

MIHAELA MIROIU

Mea culpa

După citirea articolelui „Ştiinţe politice la Universitatea Bucureşti”, apărut în paginile numărului 12 al revistei „22” (de fapt, a replicii la replica mea în privința felului în care sunt prezentate cele două facultăți de științe politice din București, cea de la Universitate și cea de la Școala Națională de Studii Politice și Administrative), nu mi-a rămas decât să-mi fac mea culpa. În primul rînd, voi face acest lucru pentru editorii revistei „22”, în al doilea rînd, în fața studenților ambelor facultăți și, în al treilea rînd, în fața tinerului meu coleg Cristian Preda, autorul articolelui. Pentru că singurul personaj individualizat este Cristian, mă voi adresa lui în mod direct și indirect celorlalte două „personaje”, cititorii și studenții.

1. Mai întâi, regret că nu m-am născut în 1990 sau că nu eram atât de tineră încât să nu am istorie pînă în acel an „origo” pentru cei care se pot înscrie ferm în categoria „tinerilor închizițori”. Greșita mea naștere în 1955 mă pună în situația să judec oamenii și pe mine însăși în circumstanțe istorice reale și concrete, pe principiul: ce bine și ce râu am putut să ne facem nouă și celorlalți într-o istorie care tindea spre Coreea de Nord, nu spre Europa Occidentală. Ei bine, în acea istorie profesorii mei de la Facultatea de Filosofie făceau chiar filosofie (este vorba de perioada 1974–1978). Mult hulitul profesor Trăsnea ne preda filosofie politică de la Machiavelli, Locke și Hobbes, Mill, la neoliberali și marxiști structuraliști ai aceluia timp. În puținătatea discernământului meu, pe mine aici oamenii mă interesau doar ca profesori. Unul singur dintre ei a tins să ne indoctrineze fiindcă stătea prea puțină carte. În nici un caz profesorul Trăsnea, pe care de altfel l-am reîntîlnit doar începînd cu 1994.

2. Regret că în orbirea mea nu-mi dăreau seama că încerc să-mi purific colegii de stalinism. Realmente nu îmi dăreau seama prin ce se manifestă acest sindrom. Presupun că este din cauza că le citesc lucrările, îi văd la ore, discut cu ei probleme de specialitate și de viață cotidiană. Dacă mi-ăștă luă distanță, nu i-ăștă asculta, citi, vedea, aș auzi cum tipă stalinismul în ei. Sau poate cauza orbirii mele este că am o simpatie secretă pentru behaviorism și utilitarism. Judec omului după ce fac în raza mea de cunoaștere și nu să în stare să le pătrund „adevărata esență”, „sinecure ascuns”.

3. Nici sistemul clientelar nu mi-e limpede deloc. De altfel, au reușit să mă păcălească foarte tare. În 1994, cînd am dat examen pe post de lector (eram încă profesoră de liceu, făcusem doar un ghid de idei politice și manuale de filosofie și îmi terminam doctoratul), am concurat cu un consilier al lui Iliescu. El preda deja în cumpul pe postul respectiv și mai fusese și coleg de consilierat cu rectorul (pe care eu nu îl cunoșteam decât la nivel de salut, mai mult, alergizam să-l stiu consilier prezidențial) pe vremea cind eu stăteam în Piața Universității și singura organizație din care făceam parte era Alianța Civică). Atât de clientelari s-au comportat încît concursul l-am cîștigat eu.

4. Mărturisesc că o perioadă am împărtășit „idoli cetății”. Tot așteptam să vînă careva din ei să încerce să îmi orienteze predarea într-o direcție ideologică. Nu de alta, dar mi-ar fi plăcut să-mi dau o demisie răsunătoare. Nici vorbă. M-au lăsat complet în pace. Recunosc însă că în naivitatea mea am acceptat ca profesorul Trăsnea să-mi dea cărți și să mă pună în legătură cu Societatea Internațională de Psihologie Politică.

5. O parte consistentă a culpei mele, dragă Cristian, este aceea că nu am competențele pe care mi le presupui. Nu sunt specialistă în științe poli-

tice, deci nu stiu să decodific mecanismele clientelare și cele două culturi politice diferite ale jocului de care vorbesti: cel al influențelor și privilegiilor și cel al performanței libere. Relația mea cu științele politice este prin filosofie, etică și teoria feministe. La îngriji ca teorie și practică nu mă prîncep de loc. În acest sens, teoria mea cea mai dragă este cea a convenabilității (a con-verinții ca depășire a limitelor de tip tîrg-convenție). Am și scris o carte pe această temă de filosofie morală. V-am oferit-o, împreună cu alte-

Acesta din urmă (Stefan Stănciugel) este un profesor foarte apreciat de studenți. În nemăsuratul meu egoism decanal, mă interesează ce fel de servicii didactice prestează colegii mei, cît de contemporani sunt ca abordare, cît de serios se implică în problemele instituției și ce cercetări fac. „Pedigreeul” mă interesează prea puțin. Ceea ce îmi place în plus la mulți dintre ei este că, deși nu să facă burse în străinătate, nu sînt bursieri de profesie. Continuă să iasă în Occident, să se imbibe cu informație, dar se întorc și se ocupă de studenți. Diferența dintre noi, dragă Cristian, este aceea că eu dău mai mult de doi bani pe invățămîntul autohton (nu pe autohtonizarea lui). Dacă aș disprețui atât de mult ceea ce facem în facultate din România și nu aș găsi nici o legitimitate cui va crea studiația aici, aș face tot posibil să „închidem păvălia”.

8. Recunosc, se pare că am probleme grave cu discernămîntul. Nu mi-am dat seama că lucrările lui Vladimir Pasti sunt „un delir textual”. Mai mult, l-am lăsat pe acest om să mă învețe analiză sociologică, să mă vîne pînă în gînd în date și în tehnici de interpretare a datelor, să-mi înfrîngă elanul speculațiv. L-am lăsat să mă exploateze crințea, fiindcă, lucrind împreună la *Modernizarea României și la România: starea de fapt*, s-a alimentat copios din *background*-ul meu de filosofie și de etică politică, pînă și din cel de teoriile politice feminine. În aceeași capcană au căzut mulți români care îi folosește lucrările și, mai grav, Columbia University Press, care i-a publicat cartea *The Challenges of Transition* și o mai și utilizează la Columbia University drept bibliografie de referință în sociologia tranzitiei.

9. Culpă finală și totodată cea mai gravă (căci apare subliniată cu bold în

articoul tău), este aceea că mulți dintre noi am predat înainte de 1990. Afirmă că atî angajat exclusiv persoane care nu au predat înainte de 1990. Vizi, eu sunt profesoră din 1978. Am motive să cred că am făcut un profesorat onest și performant și că profesoratul este o profesie. Nu mi-e rușine nici că am predat înainte de 1990, nici de ceea ce mi-am învățat elevii (oricum, există sute de martori ai modului în care am înțeles să fiu profesoră). Mai mult, faptul că unii dintre noi aveam experiență profesoratului i-a ajutat pe colegii mai tineri și pe cei veniți din alte domenii. Ei nu se sfise să se consulte didactic cu rău famații care mai ridică ochii în lume după ce au fost profesori înainte de '90 sau, mă rog, nu au avut inspirația să se nască încă, ca să fie îmaculați ca nufăr. Da, dragul meu coleg, aceasta este lumea în care trăim. O lume maculată. Eu fac parte din ea. Si mie mi-ar fi plăcut să am acum vîrstă voastră și să mă aştepte multiple alternative, nu încă 10 ani de totalitarism, de castrare a capacitatilor profesionale și o tinerețe umilită pînă la disperare.

In final, dacă crezi că o parte din toate aceste păcate sunt scuzabile, vă invit în continuare la întîlniri profesionale. Oferta noastră de parteneriat și colegialitate rămîne deschisă. Din partea mea să nu te mai aștepți la replici. Detest războaiele, consumul steril de energie, vietile irosite pe tema „birnei” sau „paifului” din ochiul celuilalt. În paranteză fie spus, dacă vrei să te edifici asupra dubioșeniei propriului meu trecut, citește articolul pe care l-am publicat în *Secolul 20*, numărul dedicat exilului. Ti-ăștă profund indatorat dacă am contribuit împreună la trecerea în alt registru: analiza critică a lucrărilor pe care le facem, la cea a conceperii curriculului, la sesiuni de comunicări ale studenților și la punerea pe picioare a Societății de Științe Politice, și ea născută moartă din cauza unor rivalități complet sterile. Astfel am căpătat cu toții în spațiu public autoritatea de specialiști, în locul celei de amatori de gîlceavă.

Cazul Garaudy văzut de un tribunal elvețian

REVISTA PREsei

La începutul anului 1996, Garaudy a publicat, în mod fals pe cheltuiala sa și sub denumirea de „Samizdat”, o nouă carte, intitulată *Miturile fondatoare ale politicilor israeliene*. Considerind că ideile lui Garaudy și difuzarea cărții sale în librării constituie o infracțiune la articolul 261 bis din Codul penal elvețian, secția helvetă a Ligii internaționale împotriva rasismului și antisemitismului (LICRA) a depus plângere penală împotriva autorului și a librării difuzor al cărții, Aldo Fer. Articolul amintit din legislația elvețiană, aprobat de parlament în 1993 și confirmat prin referendum popular în 1994, este menit să combată toate manifestările de discriminare racială. Între ele, se spunea într-un mesaj al parlamentului elvețian, și „falsificarea istoriei” care „nu poate fi considerată o simplă ceartă între istorici. Ea ascunde adesea o tendință de propagandă racistică, deosebit de primejdiușă atunci cînd se adreseză unui auditoriu tînăr, în cadrul invățămîntului”.

Tribunalul elvețian a acceptat plângerea depusă de LICRA și de o serie de alte organizații, reținind că infracțiunea în cazul cărții lui Garaudy „discriminarea racială”. Sentința tribunalului, condamnîndu-l pe librării elvețian la patru luni de închisoare cu suspendare și la plată unor substantiale cheltuieli de judecată, a fost pronuntată în decembrie 1997. În considerațile sale, astăzi devenite publice, completul de judecată elvețian de la Vevey apreciază că „a sugera, așa cum o face Garaudy, pe baza unor subtilătăți etimologice, că evreii nu ar fi făcut obiectul unui genocid, pe motiv că nazistii nu au reușit să ducă la îndeplinire planul lor de exterminare, constituie o afirmație extraordinară de cinică și odioasă, care atentează atînă la pacea publică, cît și la memoria victimelor...”. „Pornind de aici – se spune în documentul final al completului de judecată – în lucrarea lui Garaudy se regăsesc practic toate temele tradiționale ale negaționismului... Ele sint tratate în detaliu și nu în mod aluziv, ajungînd să ocupe o parte importantă din ansamblu cărții. În plus, afirmă completul de judecată elvețian, tonul și expresiile utilizate sănătățile în mod sistematic virulente și de natură să rănească comunitatea evreiască”.

In ce-i privește pe Garaudy, a căruia înculpare directă, în calitate de cetățean francez, nu a fost considerată de competentă instanța de la Vevey, judecătorii notau în verdictul lor că: „este posibil ca, fiind vorba de un octogenar, autorul să nu mai fie în deplină capacitate mintală și ca elucubrațiile sale să se datoreze, în mare parte, senilității”.

Victor Eskenasy-Moroșan (Text difuzat de Radio Europa Liberă)

ACCENTE

ALICE TAUDOR

Despre orientarea profesională

Agitație, zgomet, figuri preoccupante, adeverințe, fotografii, dosare, cereri, recomandări, lucrări, toate amestecate într-o caniculă de sfîrșit de iunie. Sesiunea de vară s-a terminat. Au început licențele și lucrările de diplomă: „Cum a fost?”, „A mers”. În general, notele săt mari. De la 7 în sus. Mai ales la facultățile cu profil umanist. La matematică, fizică, se iau și note mici: 5, 6, ba chiar și 7 picătă. Totuși, chiar și cu note mici, toată lumea e mulțumită. Dar la Drept stresul e altul. Media examenelor de licență într-adevăr contează pentru angajarea într-un tribunal. După o serie de usurare și de satisfacție că ai terminat o facultate, apar panica și un sentiment de neîmplinire. „Am scăpat. Am făcut-o și pe asta, că rămăsește nefăcută.” „Nu știu la ce o să-mi folosească”. La întrebarea: „Ce vrei să faci după ce termini facultatea?”, unii spun că și-au găsit deja ceva, alții sunt optimiști și îți spun că își vor găsi sigur – „Nu se poate să nu-mi găsească, doar am terminat o facultate, nu?”, iar mareea majoritate răspunde „Nu știu”. Orice apare e bun! Nu are importanță că ai terminat Politehnica. Dacă grădiniță din cartier angajează educatori, te prezintă. Vorbesc cu cei care au de lucru. E cineva care a terminat geologia. Acum e ziarist. Asta a vrut să facă de la început? Nu. Voia să-și dea doctoratul, dar în cercetare bani sunt foarte puțini. Alcineva ride: „Iar eu am terminal Istoria și sunt distribuitor la o firmă de cosmetice. Doar n-o să trăiesc dintr-un salariu de profesor”. Dacă ai terminat arhitectura și ești barman, dacă ai terminat matematică și ai avut și o bursă de merit în Italia, dar preferi să fi agent publicitar, vezi bine că e ceva în neregulă și simți nevoia să pui întrebarea: cine e de vină? Iți vine în minte formula clasicii: societatea e de vină; pentru că nu mai are încredere în valoarea și competență. Să mă gândesc aici și la felul în care sănătatea cei care vin cu diplome obținute în facultăți de prestigiu din străinătate, cu indiferență sau, și mai rău, cu neîncredere.

Clasicele facultăți de succes (Medicina, Dreptul, ASE-ul) par că ar sta mai bine, dar nu atât cit te-ai așteptă. „Am terminat medicina. Știu că sunt capabil, dar nu mi se dă sansa să o arăt. Dotarea aproape că nu există, iar

salarile sint penibile”. Doar ASE-ul și Dreptul rămân în picioare. Societatea, neîncrețătoare în schimbarea provenită de sus, pornind de la factorul politic de decizie, îi vede pe juriști și economisti ca fiind singuri capabili să ne scoată din mocîrlă.

Nu există o formulă-minune în care talentul, inteligența, capacitatea de munca și idealurile să-si găsească echivalentul perfect în meseria pe care un absolvent ar putea să o practice. Dar, să renunță după 4 ani, în care te-ai format pe o anumită structură, la ceva ce ai fi vrut să fii (pentru că dorințele tale nu sunt compatibile cu un trai decent) inseamnă primul pas spre alienare. Un profesor belgian venit în România să țină un curs la Facultatea de Științe Politice a rămas uimit nu atât de dezorientarea studenților săi, cît de tonul firesc cu care i se vorbea despre lucruri anormale. Anormalitatea îți intră în viață pe nesimțire și se infiltraază cu atită nonsanță, că nici n-o mai observi. Începi să devii ușor de manipulat și atunci se întâmplă ca în circul cu puricii imaginat de Ionescu: „Se pun puricii sub un pahar. Puricii încearcă să sară, se lovesc de sticla, cad la loc. Dintr-un anumit moment, ei nu mai sar. Paharul poate fi ridicat. Și iată-i avansind prostiții: ei pot fi impinsă cu degetul, se poate sufla peste ei, nu mai sar”.

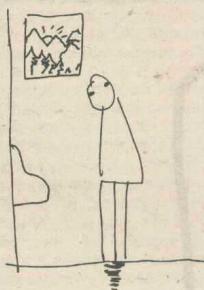
ACCENTE

SORIN PETRESCU Veceterapia de soc

Periferia a avut intotdeauna obsesia centralul. Și cum să nu o aibă cind acolo se întâmplă totul. Sosit din provincie satelit, pătrunzî în măruntaiele aburind ale unui oraș trepidant, fascinant prin inconstanță standardelor. Stau laolaltă, într-un uriaș sandwich multicolor, eleganță și săracia, rafinamentul și kitschul, curătenia normală și sordidul hepatic. Firme de renume planetar alături de subreptice și imunde boutique-uri cancerigene. Clădiri aduse la zi îngă uitate de timp imobile moarte. Spectacolul ostensibil taie suflarea provincialului timid, purtându-i nefericirile prin lumea de vată pătătată a Bucureștiului de tranziție.

Trag, către prină, la KFC, unul din fast-food-urile etalon. Ambient de downtown american, parcă prea artificial pentru stilul nostru approximativ. Ridic tava umplută cu zimbetele fetei de care mă desparte paravanul-tejheia și mă îndrepăt cu precauția în picioare spre o masă liberă. Bucatele sănt excelente. Muzica asigură un background convenabil, temperatura

ajustată cu gust, scăpește peste tot curătenia scăpată din sculele profilate ale unor tinere discrete. Peste două mese găseșc două superbe teenage-ere, „supărăte pe viață”, scurgindu-se neglijent pe sub măsuță ce nu le poate păstra picioarele supraalungite. Fumează la foaie automat dintr-un pachet Lucky Strike. Trag, cine știe de cind, de un pahar înalt de Pepsi și comentăză rareori, cu ochii în tavă. La jumătatea ospățului delicios mă aleg cu trei colegi de masă, o angelică și prostrată băstinașă, flancată de doi bărbățini piperițini, vorbitori de limbă franceză. Discuțiile se poartă cu dicționarul la vedere, accesat atunci cind franceza de Rahova a găsicuște se blocăză în vreo fundătură atemporală. După micile, obisnuitele trivialități, se trece în mod abrupt la negociere. Se tratează

la nivel de minut de placere conferită, unitate ce parcă mi se pare și mie corectă, în calitate de compatriot al preafrumoasei române. Și astfel, fata cu cinci frați (aflasem astă mai devreme) pleacă legănindu-și fesierii de concurs spre destinația complotului ce și-l-a urzit. De ce sănătate scriboase aceste tratative, de ce roșim, bărbății în toată firea, cind se petrec la vedere, în mijlocul banalului cotidian? La final mă îndrept către toaletă, iar de cum intru știu că voi avea probleme. Lipsesc robinetele, miroase a edulcorată primăvară, te simți supravevaluat, prea mult respectat. Bideul îți zîmbeste complice, temperatura apei ce-ți umple căușul palmei este stînțific presetată, săpunul lichid îți catifelează pielea, uscătorul de mîni desăvîrșește lucrarea. Ies bine motivat pentru optimism, jurind să revin spre a degusta alte meniu.

Colind acum un București îmbogățit și totuși încă neconvingător. Străzi ude, oameni zgrăbiliți, mașini nervoase. Cavități enorme și cloisoase căscăte în zona Palatului Telefoanelor, Ateneul acoperit de cearceafurile unei antreprize de reconstrucție, hotelul Hilton-Athénée Palace, sfidător și proaspăt ca un guler de bere. Pași măduc pe fostul Gh. Gheorghiu-Dej, apoi într-un mic restaurant cu taraf și lume de mahala. Cum de nu m-am extras la urgență de acolo e greu de

afiat. Cine putea anticipa, după sărbătoarea de sunet și lumină de la KFC, că undeva, nu departe, standardele de civilizație o vor lucea razna? N-am ce face și refac algoritmul simplu al unui bărbat aflat în delegație: o bere înainte de plecarea spre gară. Printre acordurile ciocolatii livrate neîmpozitat, sorb absent din băutura sprijinită de o fată de masă cîndva roșie. Apuc apoi spre ultima redută ce are forma unei uși scoruite pe care scrie cu litere minjite de un maron duplicitar: WC și, încă de la intrare, se dezlaștuie coșmarul. Total e copiat din mareale delir național al toaletelor ce singereză cu clipocit de fecale efervescente. Pardoseala e naclătă în sucul pestilențial al ușurărilor mustind de promiscuitatea murdarului. De pe pereți se scurge cu debit constant o rețea apoașă ce nu-și revendică niciunde izvoarele. Faianța oferă cel mai jalinic tapet luncos ce se poate concepe cu o minte dispusă să îngăduie multe. Desfac cu coatele porțile spre abisurile infernului ce-mi încercă renitență. Gaura neagră stă să mă îngătă, iar lichidul galben și sfios luminează o spirală a tenebrelor. Ies clătinindu-mă, cu spatele, obsedat să nu fiu atacat pe la spate de diavolul ce se preschimbă în closete și chiuvete. La ieșire, un personaj pe care nu-l remarcasem, un fel de bătrînă sibilă, grăsă și demnă, îmi cere să plătesc taxa pentru oficialele pe care le supervizează. 300 de lei pentru sănătatea trupului meu, altfel forțat să lucreze anormal. Suma mi se pare imensă, gestul în sine de a percepe taxa pe tristețea adăugată e bun de pus la zid.

In sensibil spirit mai sănătă, din moment ce nu ne dezintegram la prima constatare a mizeriei care stie să ucidă incet!

Părăsesc incet spelunca din downtown-ul otrăvit, atent la dansul jalinic al unei florărese ce-si începe ritualic rondul de noapte. Mă înghesui în troleibuzul 85, unde stingeresc cu mapa o femeie acră ce nu e și conștiință de frumusețea ei. Cobor la gara Bucur-Obor și fac altă coadă pentru biletul de tren ce mă va repune în periferia originară. La urcare în vagon, zăresc cu coada ochiului WC-ul gării. E fratele mai sărac și mai nespălat al ultimului. Sub sigla ancestrală stă scris: „Taxa 1.000 lei“. Escaladez treptele negre și mă afund în culoarul ingust în care se varsă compartimentele scăldate de neoane metalice. Îmi ocup locul de pe bilet, salut absent trei studenți dezlăpti și zgribuile și aştept semnalul plecării. Vine într-un tirziu, iar primii lui pași sănătă pentru mine explozia unui gînd de eliberare. Tirziu ajung acasă și, înainte de a cobori din tren, trec pe lîngă ușa întredeschisă a WC-ului vagonului în care am stat. Monstrul era acolo, horcăia abia perceptibil. Am trințit ușa și m-am aruncat către peron așa cum parasutistul plonjează să soarbă hâul de sub el, neînțind decit foarte tirziu la cuiul parăsuie.

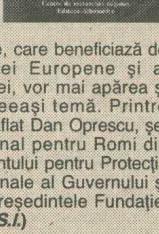
Două cărți despre romi

În cadrul săptămînii europene de luptă împotriva rasismului (14-22 martie 1998), pe 13 martie a.c., la GDS au fost lansate cărțile *Marea prigovire a Romanilor*, de Antonio Gómez Alfaro, și *Romii: din India la Măditernana*, de Donald Kenrick. Ambele volume au apărut la editura „Alternative“ în colecția internațională (8 țări) INTERFACE, coordonată de Centre de Recherches Tsiganes de la Universitatea René Descartes din Paris. Primul volum reconstituie cel mai dureros dintre toate episoadele suferite de romi în Spania: în ziua de 30 iulie 1749, în timpul regelui Fernando al VI-lea, 12.000 de romi – femei și băr-

bătrîni și copii – au fost privați de libertate. Cea de a doua carte reprezintă un prim capitol din istoria romilor. Reexaminarea ipotezei originii indiene a romanilor confirmă și conturează parcursul istoric al grupurilor de romi din titlu.

In aceeași colecție, care beneficiază de sprijinul Comisiei Europene și al Consiliului Europei, vor mai apărea și alte titluri pe aceeași temă. Printre participanți, s-au aflat Dan Oprescu, șef al Oficiului Național pentru Romi din cadrul Departamentului pentru Protecția Minorităților Naționale al Guvernului și Vasile Ionescu, președintele Fundației „Aven Amentza“ (S.I.).

Carte de România

HUMANITAS

Cartere care dă învăță

ULTIMELE APARIȚII HUMANITAS EDUCATIONAL

Limba franceză

Manual pentru clasa a VI-a

Biológia

Manual pentru clasa a VI-a

IN CURIND

Bacalaureat 1998. Pregătire rapidă la limba română

In noua serie Cărțiile elevului

Aceste manuale și auxiliare școlare pot fi de asemenea comandate serviciului Carte prin poștă / Humanitas Educational. Pentru informații privind reducerile de pret și alte avantaje, sunați la tel. 01 / 222 90 61 sau 01 / 222 85 46 int. 32.

NOUTĂȚI ÎN LIBRĂRII

Marea prigovire a Romanilor

Romii: din India la Măditernana

AURELIAN CRĂIUTU

Despre retorică și complexul eșecului

Decepția politică

„Uluitoare și tragică această prăbușire a viselor unei națiuni”, „speculațele s-au năruisit, iar visele de anul trecut nu mai sunt decât o palidă amintire”, o criză de proporții pe care manualele de istorie o vor comenta ca „începutul sfârșitului” democrației românești: aşa comentau recent cîțiva jurnaliști criza guvernamentală de la București pe un ton patetic, grav, senzationalist. Ca intotdeauna, surprinde și deranjează înclinația către hiperbolă, propensiunea către exagerare și lamentație, care sunt două dintre cele mai persistente și neliniștitătoare caracteristici ale discursului public românesc în clipa de față. Sîntem în pragul prăpastiei, dezastrul și după colț, totul stă să se surpe. Așa să fie?

Mă grăbesc să afirm chiar de la început că decepcia politică este un fenomen fundamental al oricărui joc democratic; ea nu poate fi ignorată decât cu prețul pierderii suportului social. E normal să fii (unei) decepcionat: oamenii sunt dezabuzați și obosiți pentru că o parte dinăuzește astăptările lor (realiste sau nerealiste) au fost îngșelate, răbdarea lor a ajuns la capăt și.a.m.d. Dacă revin acum asupra decepciei politice (am comentat asupra ei într-un articol publicat în urmă cu cinci ani în *Sfera Politicii*), este pentru că săn în continuare preocupat, neliniștit și enervat de un fenomen complex care este, din păcate, o caracteristică a noastră, și tuturor: *complexul eșecului*. Suferim de acest complex care pare să fie pentru moment o adevărată boală națională.

Retorica și obstacolele în calea perceprii schimbării

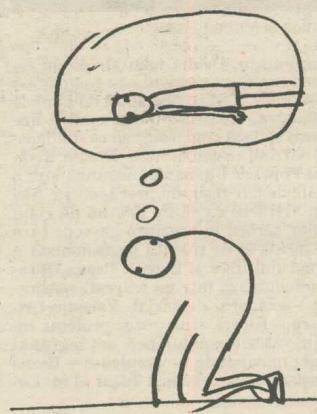
Retorica joacă în acest context un rol fundamental; și important nu numai ce comunicăm, ci și cum anume o facem, care sunt mijloacele – explicate și implicite – prin care transmitem un anumit mesaj. Retorica – bună sau proastă – se întâlnește nu numai în discursurile parlamentare sau politice, ci și în comunicarea de zi cu zi sau în jurnalism. Adesea, un argument convingător reprezentă un ansamblu subtil de relații, alegorii, anecdote care urmăresc să miște, să convingă și să determine o anumită acțiune. Argumentele retorice combină astfel probabilități și anticipații, temeri și calcule diverse, care ne dezlănțuie sau – dimpotrivă – blochează imaginația, eliberind sau paralizând resorturi nebănuite de acțiune, lărgind sau îngustând imaginea noastră politică, adică percepția opțiunilor politice posibile la un anumit moment. Altfel spus, nu putem fi (și nici nu trebuie să fim) neutrăți, complet obiectivi în argumentele noastre politice; putem fi, însă, mai mult sau mai puțin intransigienți și inteligenți, în funcție de calitatea retoricei pe care o folosim. Limba lui, tonul și stilul discursurilor noastre politice ne pot deschide sau limita imaginea politică; la rîndul ei, aceasta din urmă poate afecta decisiv calitatea politicilor noastre.

Istoria recentă a arătat elovent că deplasat este un pesimism politic excesiv în momente istorice cruciale, cînd legile „de fier” ale istoriei sînt puse între paranteze de acțiunea liberă a oamenilor. Aș nota aici trei astfel de cazuri în care pesimistii au fost infirmăți de mersul istoriei: Spania

post-Franco, America Latină în ultimi zece ani și Europa de Est după 1989. Concluzia pe care vreau să o trag de aici este una foarte simplă: cel mai adesea (chiar dacă nu intotdeauna), obstacolele în față schimbării nu sunt decât (sau sunt în primul rînd) obstacole în calea *perceprii oportunităților* de schimbare, ca urmare a folosirii unei retorici marcate de complexul eșecului și de ceea ce se poate numi *teza inanității* (*plus ça change, plus c'est la même chose*). Altfel spus, atunci cînd există dificultăți speciale în perceperea oportunităților de schimbare, vor fi rateate cu siguranță multe posibilități de accelerare a schimbărilor însele. Obstacolele în calea *perceprii schimbării* datorate folosirii unei retorici marcate de un pesimism excesiv și de un accentuat complex al eșecului se transformă apoi pe nesimțite în importante obstacole în calea schimbării înseși.

Complexul eșecului și costurile lui

Ipoteza pe care o avansez aici este, asadar, următoarea: pesimismul excesiv, lamentația generalizată, complexul eșecului ne costă scump pentru că ne inchid ochii față de numeroasele oportunități de schimbare. Dacă vom continua să vorbim la nesfîrșit de tragedii naționale, eșecuri de proporții istorice sau conspirații masochiste, vom pierde nu numai respectul de

sine, ci și increderea în propria noastră capacitate de a acționa liber și creator. Istoria are loc nu numai pentru cauze structurale, ci și pentru contingență – *Fortuna anticilor* – și acțiunea umană liberă. Prea mult determinism și pesimism împiedică acțiunea inovatoare, împiedicînd indivizii să se compore ca niște agenți liberi care pot influența mersul istoriei în momentele ei „de nebunie”. Nu în ultimul rînd, o doză excesivă de pesimism născut dintr-o retorică marcată de o adevărată volupitate a eșecului poate contribui (artificial) la creșterea apatiei, plăcăților și decepciei politice, creînd astfel un teribil complex al eșecului (vezi complexul Ialta-Malta...), ce se transformă în convingerea că totul e sortit, inevitabil, eșecului.

Felul în care vorbim și ne exprimăm în politică și jurnalism contează enorm; metaforele și epitetele pe care le folosim pot afecta nu numai modul

în care privim lumea, ci chiar lumea însăși. S-ar putea face o adevărată antologie a complexului eșecului în lumeni politică românească din ultimii ani: lamentații, hiperbole, relatări fantasmagorice, adevăruri trunchiate. Imaginația noastră e marcată istoric de comploturi, agenturi, spioni, societăți secrete, „moștenire a trecutului”. Nu credem că oamenii pot acționa liber (ceea ce implică și faptul că pot greși), ci presupunem aproape automat că ei sunt conduși din umbra de forțe oscute. Sîntem obsedati de eșec, vorbim la nesfîrșit de crize. Tineri români strămutăți pe alte meleaguri contează superior, ironic și superficial despre „stagnarea” culturii românești ce poate fi atribuită „cabalei” Liiceanu-Pleșu-Patașevici. Titlurile ziarelor românești pe care le pot citi pe Internet vorbesc la nesfîrșit de grevi și crize, penuria de bani și accidente, geruri năprăvînci și inundații, cînd nu relatează zvonuri și stiri senzaționale. Membri proeminenți ai guvernului menționează senin despre „bulgarizarea” României, jucîndu-se cu cuvinte, în loc de a projecța un scenariu pozitiv, care include o vizuire cît de cit limpede (nu spun cosmetizată) a viitorului. Așa cum bine remarcă Gabriela Adamășteanu într-un recent editorial în revista „22”, ne lamentăm și suntem complexați că suntem români, ne exagerăm vîcile și rezistăm pînă și celei mai mici tentații de a gîndi pozitiv. Cînd există un suport real al temerilor noastre, preferăm să le dăm o nuantă apocaliptică, în loc de a căuta rațional soluții pentru rezolvarea lor. Ne complacem cel mai adesea în comentarii pe marginea trecutului sau lamentații despre prezent, fără să schităm o direcție clară de acțiune, o vizuire a punctului unde vom fi ajungem. În sfîrșit, cei intervievați de presa internațională sau cei care scriu în ea se complac și ei din păcate (cu anumite excepții) în a repeta la nesfîrșit aceleasi vechi teme: Vădim Tudor și România Mare, Funar, legionari, comunități, minerii, orfanii.

Îmi amintesc cu tristețe de penibilul titlu al unui articol apărut în *New York Times* tocmai în ziua alegerilor din România din 1996, semnat de Jane Perlez: „Românii merg la vot, dar schimbarea nu e probabilă”. Comentariile sunt de prisos...

În loc de concluzii

Pesimismul excesiv este, după părere mea, o eroare regretabilă, chiar dacă o nuantă de scepticism și intotdeauna bine venită (pe lîngă un semn de inteligentă); a vedea mult în culori roze ar fi, bineîntelea, o greșeală la fel de mare și nejustificată, o formă de optimism credul. De îspita pesimismului nu am rămas nici eu străin în anii din urmă (*mea culpa!*). O retorică pesimistă marcată de un profund complex al eșecului are aproape intotdeauna un teribil efect inhibitor și descurajant asupra întregii societăți civile. Se cuvine, de aceea, să fim atenți la cuvintele pe care le folosim, pentru că retorica noastră are o influență adesea decisivă asupra proprietelor noastre acțiuni. Machiavelli notase dată în *Discorsi*, Cartea a III-a, capitolul 33 că succesul în luptă depinde în bună măsură de moral și încredere în viitor; românii foloseau auguri și povești nobile pentru a insufla încredere în soldații lor, ce căpătau astfel încredere că viitorul le va surinde în cele din urmă. Ei aveau dreptate. O populație incrementată în complexul eșecului va rata oportunitățile de schimbare, pentru simplul motiv că îi va lipsi tocmai simțul posibilului la momentul oportun. De aceea, gîndirea pozitivă și retorica calmă nu sunt semne de inconștientă, ci de realism luminat, care nu trebuie să exclude, însă, și o anumită doză de scepticism. Politica este – sau ar trebui să fie – la urma-urmei tocmai arta *imposibilului*. Mă înșel oare?

BBC WORLD SERVICE ROMANIAN SECTION RADIO JOURNALIST

The BBC World Service is looking for a journalist to work in its Romanian Section in London. Employment would be on a two year contract.

Journalistic duties involve translating, editing and writing scripts, preparing news bulletins, interviews, radio reports and features, programme editing, production and live studio presentation.

You must be able to demonstrate:

- Perfect knowledge of written and spoken Romanian.
- A current knowledge, in-depth understanding and experience of Romanian, its history, politics, social issues, mindsets and attitudes.
- A minimum of 2 years' recent journalistic experience of broadcast or print journalism relevant to the target area as well as proven creative ability.
- Good English and the ability to summarise and translate quickly and accurately from English in a style suitable for broadcasting.
- An in depth knowledge of and interest in World affairs and British current affairs.
- Degree level education or equivalent.
- A clear and authoritative microphone voice.
- Ability to work effectively as a team member, often under extreme pressure.
- Ability to use computer keyboards and to achieve competence in new production and broadcasting technology.

To apply please send a detailed Curriculum Vitae in English only, giving evidence of your relevant skills, knowledge and achievements to clearly demonstrate how you meet the above requirements to:

BBC Recruitment (Ref: 94569),

Căsuță Poștală 34, Oficiul 13, București, enclosing a large self-addressed envelope. Please also enclose a 2 minute cassette recording of your voice in Romanian giving your views on a recent BBC programme you heard. Please clearly mark the cassette with your name and ref: 94569.

Applications must be received by 25th April. Assessments are scheduled for May/June and Selection Panel Interviews for July/August 1998.

BBC – BUCUREȘTI

Redacția de la București a BBC World Service caută colaboratori – tineri ziaristi sau reporteri care se pot adapta cerințelor radioului. Criteriile pe care trebuie să le îndeplinească cei interesati sunt:

- capacitatea de a sintetiza informații și de a le comunica succint și fluent
- voce radiofonică
- discernămînt și echilibru în abordarea jurnalistică
- cultură generală și interes pentru istoria României
- noțiuni de economie de piață
- o bună cunoaștere a actualității politice și economice românești
- capacitatea de a lucra în echipă
- capacitatea de a redacta rapid
- flexibilitate în privința orarului de lucru
- experiență de procesare a textelor pe calculator
- experiență în folosirea aparatului audio

Dacă considerați că întrunite aceste condiții, trimiteți-ne o fișă profesională referindu-vă la criteriile de mai sus, ca și un exemplu de articol (scurt) scris de dumneavoastră pe tema de actualitate.

Cunoașterea limbii engleze, ca și specializarea într-un domeniu profesional (ex. juridic, agricultură etc.) reprezintă avantaje suplimentare.

Adresa noastră este: Biroul BBC București, Căsuță Poștală 34, Oficiul 13, București.

Azilul de noapte

de Maxim Gorki

La o privire retrospectivă măsurind aproape un veac (premiera absolută în 1902), *Azilul de noapte* seamănă cu o bine cunoscută navă felliniană pe care s-au tot imbarcat generații și generații de interpréti, piesa călătorind prin epoci și regimuri, sfidând mentalitate și ideologie, fiecare montare consolidându-i universalitatea.

Înțial interzis de autoritățile țărănești, textul capătă totuși dreptul de a fi reprezentat pentru că se credea că nu va avea nici succes, nici ecou. Spectacolul de la MHAT este însă un triumf, sprijinit de celebritatea prozatorului grănicer „înregistrat“: „Pe calea sa proprie deosebită a ajuns marele artist Maxim Gorki în rîndurile luptătorilor pentru comunism. El a intrat în rîndurile noastre încă înainte de 1905, cu steagul desfășurat, ca un vestitor al revoluției“ (V.M. Molotov).

Prin „universitatele“ sale, competențe cunoșterii al fenomenului dezumanizării progresive și respectiv „destrămării personalității“, cel ce-și alese pseudonim un adjectiv substantivat cu semnificație emblematică (Gorki = Amarul) avea să aibă revelația eseului „Marii Revoluții“ încă de la prima tentativă de preluare a puterii de către Sovietă. De unde și succesiile perioade de „sovăielii“, așa-zisul „deviationism“, „impas“ pe care – s-a spus – l-a depășit cu ajutorul lui Lenin: „Prin talentul dumitale de scriitor ai adus un mare folos miscării muncitorești din Rusia – și nu numai din Rusia – și veți aduce încă atât de mult folos, încât în nici un caz nu este admisibil ca dumneata să te lasă covorât de triste“.

Arhivele KGB au dezvăluit în amănunt (vezi și consistentul caiet-program) tensionările raporturi ale scriitorului recalcitrant cu „vigilienții“ care i-au „controlat“ destinul și lui, și fiului său, ambii murind la scurt timp de aceeași „pneumonie“. Confirmările și retractările legate de un complot criminal relativizează adevărul, în ordine absurdă a „curățirii“ oricărui palimpsest.

Revenind la opera, *Azilul...* Naționalul bucurorean se oferă publicului scăldat într-o înșelătoare lumină rembrändiană. Clar-obșurul pare să consemnească încă o tradițională „vizuire sumbră și zguduitoare“ a ceea ce îndeobște este calificat „un imn al năzuinței spre demnitate și fericea oamenilor“. Dar în măsura în care grima și costumul (în spiritul concepției regizorale, semnate cu ironica fantezie de Adriana Raicu Petre) deconspiră identitatea artistică a interprétilui, între

scena și sală se creează un fluid de complicitate stenică, materializată nu doar prin aplauze, ci și prin exclamații entuziaste, amintind că s-a remarcat cindva: „Personajele sunt redate în mod parodic, la jumătatea drumului între caracterizarea psihologică și ambiția de a contura măști sociale, adică tipuri care să devină simboluri“. De altfel, observația exegetului (Vito Pandolfi) este „certificată“ chiar din interior de o replică („Ce farsă!“) rostită mai mult în aparte de către Actor. Cu alură adolescentină, Radu Beligan pare imbatrînit doar trupește, nu și sufletește, spiritul său hâldăuind sprinten prin literatură, singura realitate valabilă. Un personaj cu rol de... cal troian în această lume a de-clasărilor. și asta în conformitate cu părerea autorului care recunoște: „Este incontestabil că «semnul distinctiv de

CULTURA

TEATRU

Regia:
Ion Cojar

transformată în prețioasă didascalie, valorificată de distribuția aleasă de regizor, Ion Cojar afirmând programatic: „Priviți prin motivul „lumii răsturnate“, *Azilul de noapte* își recapătă adeverăratele dimensiuni filosofice, spirituale, attenuate în timp de supralicităre sociologic-vulgără“. În linia persiflării caricaturale se inscrie Marin Moraru – Kostiliov, întruparea suficientă strălucitoare și a rapacității fără scrupul ce au făcut casă bună cu parvenitismul sfidător al temperamentei și apetisantei sale soții Vasilia – Florina Cercel –, ce țințește la mai mult. Prins în mrejile ei, Vaska Pepele – Mircea Rusu – nu face decât să-și extinderize zbaterea, resemnat cu vechiul său stigmat de hot, amăgindu-se doar cu o nouă iubire salvatoare. În care nu crede nici el, aşa cum nu crede nici Natasa, la vîrstă ei fragedă deja lucidă și pentru care Tania Popa are exact dramul de prospețime necesar eroinei încă nemaculate. Veritabil turbion, Kvașnina Dragă Olteană Matei deschide și închide reprezentanța în nota „veseliei besmetice“ a azilașilor pensionari. Cu o siluetă rotunjită impudic de linia perversă a redingotei,

Iea Răutu și Gușatul Krivoi Zob al lui Bogdan Mușatescu, Medvediev – polițistul lui Costel Constantin și personajele de plan secund cărora nu li s-a acordat o atenție specială, lor alăturându-li-se figurația propriu-zisă, armonios dinamizată în scenele „de mase“.

Piesa este totuși, din construcție, o sumă de recitaluri caracteriale cum indirect indică și Bubnov, sepcarul miop al lui Matei Alexandru: „Aici boieri nu-s... s-a sters boieria, n-a mai rămas decât omul gol golui“. Sugestia de „catedrală subterană“ figurată prin scenografia cu ziduri de căramida și boltă înalte imaginată de către Virgil Luscov este dedusă atât din textul pielei, cît și din cel al nuvelei de origine, dedicată în mod transât „fostilor oameni“: „Toți cintau, jucau, hohoceau și timp de cîteva ceasuri păreau nebuni“. Apoi cădeau „pradă disperării pasive, apăsătoare (...) gîndind cum ar face să se imbeze pînă la pierderele celui din urmă dram de simîre (...) Si fiecare era adinc scîrbit de toti și fiecare tăinuia în sine o ură absurdă impotriva tuturor (...) Oameni sănt de tot felul... cum i-a lăsat Dumnezeu“. Mai totdeauna minimalizată, escamotată, denaturată, cheia acestei farastragice are o secențialitate exponentială similară pîñelor biblice: întîmplări cu mai mult sau mai puțin tîle, mărturisiri mai mult sau mai puțin sincere. În spectacol, personajele sunt obligate să-și facă destăinuirile la rampă într-un spațiu sacru – un podium-altar, conservat din alte montări pe care profesorul Cojar le-a încercat cu studenții săi. Către acest perimetru sunt impinși rînd pe rînd eroii de către acel personaj care va dispărea, dar nu va fi uitat: pribegiele pelegri mereu în căutarea unei noi religii. Gheorghe Dinica, printre un înseñabil efort de introvertire (ceea ce nu înseamnă că și-a cenzurat ironia-i de oțel!), insuflarește personajul central al acestei montări din anul de grătie 1998, Luka, asupra căruia pare a se fi pogorât Duhul sfînt ce propovăduiește prin intermediul său: „Dacă lui Hristos i-a fost milă de toti și nouă ne-a poruncit să facem la fel“. Sub incidentele mielei divine față de ființă umană îngriță cade automat și fainoase tirădă prin care Satin glorifică omul ca virtual deținător al adevărului ce i-ar asigura libertatea: „Adevărul e Dumnezeul omului liber!“. Ipoteză anulată prin derizorii speculațiilor același Satin, căruia Mircea Albușescu nu i-a putut refuza patetismul grandilovent. El are și cinica remarcă la anunțarea morții Actorului: „Eh,... ne-a stricat tot cheful... împînțul!“. Vesela agonie urmînd să continue tot în acorduri de balalaică!

Dar adevărul laitmotiv al Răului universal l-a intuit bineînțeles actorul bineînțeles de spectrul Teatrului, dar și al unei superioare instanțe necesare: „Pentru că n-am avut credință...“

TEATRUL NAȚIONAL
„I.L. CARAGIALE“
BUCHARESTI

Tania Popa, Gheorghe Dinica și Mircea Rusu

Foto Mihail Craciun

clăsă este organizatorul principal și hotăritor al „psihičulu“, că acest semn distinctiv împînă totdeauna cuvîntului și faptelor omului un anumit caracter cu un colorit de o intensitate variabilă“. Dar tot Gorki atragea atenția: „Trebuie să găsim în fiecare individ însăși, în afară de pivotul general de clasă, pivotul individual care este cel mai caracteristic pentru el și care, la urma urmei, definește comportarea lui socială“.

„Într-o piesă, omul trebuie zugrăvit în așa fel ca sensul fiecărei fraze, al fiecărei dintre acțiunile sale să fie cu totul clar, ca el să poată fi disprețuit, urit și iubit ca și cum ar fi un om viu“ – această notație a scriitorului a fost

Baronul lui Ovidiu Iuliu Moldovan cochetăază și cu masivul său companion de circiumă, și cu cea care-i dă bani de băutură, șicându-o aşa cum n-are curaj să facă cînd e silit să se umilească lătrînd în patru labe. Nastia Rodica Popescu Bitănescu, ascunsă sub o clăie de păr roșu, nu precupetește nici un artificiu ca să fie demnă de risul celor cărora le prezintă cu voce tare reverile ei de trecută profesionistă a amorului liber și livresc. Ileana Olteană debutează într-un travesti – Alioska – exagerat de șarjet. Valentin Ureșescu – Klesci, singurătate proletar înrăit, rătăcit prin lumeni, soț ingrat al unei muribunde tuberculoase – Ileana Iordache, morocănosul Tătar al lui Co-

1848 – fapte și interpretări

GDS și revista „22“ au fost promotorii ideii de a se sărbători cum se cuvine cel 150 de ani care se împlinesc de la Revoluția din 1848. Propunerea de instituire a unei „Zile a Tricolorului“ a fost lansată în paginile revistei noastre de Adrian Niculescu. Această inițiativă a avut un ecou favorabil la Guvern și, de puțin timp, 24 februarie a devenit „Ziua Tricolorului“. Legal de acest eveniment, în contextul „săptămînii francofonie“, Institutul Francez a patronat o masă rotundă cu tema „1848–1998: 150 de ani de la Revoluția română“, la care au participat: Dan Berindei, Paul Cornea, Andrei Cornea, Adrian Niculescu, Georgeta Filitti, Ioana Brătianu și Victor Neumann. Discuțiile au căutat să scoată la lumină importanța Revoluției pașoptiste în contextul

actual, eliberind-o de îngustimea interpretărilor din timpul regimului comunist. Nu trebuie pierdut din vedere că Revoluția română a avut loc în contextul evenimentelor care s-au petrecut la nivel european în 1848. Tinerii revoluționari români (deveniți, peste un timp, importanți oameni politici) au fost cu adevărat „integrati“ în Europa. După cum s-a sublimat, ei au avut legături personale cu „stelele“ Revoluției europene, printre care amintim pe Jules Michelet, Edgar Quinet, Alphonse de Lamartine, Giuseppe Mazzini. (D.H.)

ASCULTĂ

BBC

PROGRAMUL INTEGRAL

ÎN BUCUREȘTI LA

UNIPLUS Radio

69.8

DAN. C. MIHĂILESCU

Traduceri în Femartie (II)

Orașul, magia pierzaniei

O nouă colecție la editura Univers: „Cosmopolis – Orașul unui oraș”. Ne îndreptăm, spune Mircea Martin, „spre o lume care începe să ezite între «orașul global» și «satul global», dar care, pentru noi, va însemna încă multă vreme o citadinizare tenace, progresivă, cu urmări spectaculoase în viață cotidiană și mai ales în ordinea mentalităților”. Opțiunea editurii a evitat, prin urmare, conservatismul ruralist, captivat de fabulosul mitic, paseoanele fieric și tehnofobie, mergind, astăzi, în favoarea citadinismului liberalist, a modernității aluvionante, supradintintare. Sigur, aici nu-i vorba de cutare luptă între agrarieni și liberali, între etnocratie și internaționalism și nici măcar de faptul că spiritul nostru ezită încă la modul esențial între *Nada Florilor* și *Calea Victoriei*, între *Zârhei Orbul și Patul lui Procust*, între orașul *Crailler* lui Matheiu și satul lui Moromete. Important e că, la urma urmei, dacă ne gindim la Macadouln marquezian și Buenos Airesul lui Săbato, vom fi săli să acceptăm că vechea dihotomie și-epuizat virulență. Să că, din unghiul trăirii, al experienței, cunoașterii și inițierii, coordonatele strict spațiale rămân secundare.

În tot cazul, ideea editurii Univers se anunță profibilă, cu condiția, firește, de-a ne oferi cel puțin patru titluri pe an, în „Cosmopolis”.

Despre Eduardo Mendoza nu ni se spune nimic. De ce? Nu știm. Poate dumneavoastră știți cite ceva despre domnia sa (vîrstă, naționalitate, studii etc.), eu tot ce pot să fac și e să vă asigur că traducerea Angelei Martin (un profesionist desăvîrșit al traducerii simpatice, de identificare) sună minunat, că „orașul minunilor” este Barcelona, iar carteia și din 1986. Să că este o carte luxuriantă și aspiră (Angela Martin preferă barocul), chinitorul de cuprinzătoare, de cît încet și nicidecum la ora siestei. O carte cu magnetism, însă adesea agasantă, gîlgînd de ambiții, predispusă la acel cinism specific flegmaticilor voluptuoși, dacă pot să zic așa, adică bogaț ornată afectiv pe fibrele cruzimii și succulentă, dar la rece. Simplus spus, este istoria Barcelonei din 1888 în 1929, adică intervalul dintre cele două expoziții Universale organizate acolo, o istorie construită pe viață unui personaj, Onofre Bouvila. Sumă de calități ambivalente și impulsuri antinomice (arivist crud, sfîrșor machiajelic și criminal fară clișire, dar cu melancoli, bovarism rapace și reverii de grandebo, de Naș mafiot cvas-mesianian). Bouvila poate fi citit din unghi psihopolitic (un soi de Eu stendhalian, trecut prin anarhismul posedătorilor dostoievskien), dar și ca parabolă a Orașului, a spațiului invariabil antinomic, adică fascinant și dezgustător, tandru și singeros, elan și promiscuitate, ideal și moralitate etc.

Oricum, încă o dovadă că genul epicului se scaldă cu folos și placere în singele latin.

Gulagul și lumea țințării

Întîmplarea face, cred, ca volumul II din *Arhipela-gul Gulag* al lui Soljenițin (1918–1956, trad. Ion Covaci) să apară la Univers cam odată cu *Lumea văzută de Garp* (trad. Irina Horea, prefată Rodica Mihiilescu). Nici că se poate ceva mai antropic și mai provocator, de fapt, pentru o reginare a celor două spații și istorii! Două paranteze, cuprinzând două lumi în aceeași lume. De-o parte, la american, tăcanăgra grotescă, deriziunea macabru, psihologile sucuite, perverse, lume alterată de sexualitatea aproape morbidă și unde autorefecția se face prin ludic agresiv și pestriț. De celeală parte, la rus, o umanitate situată aproape de incredibil, într-un stihiu absolut, într-un Râu care sfidează însăși noțiunea de ființă, cu pagini de bolgie dantescă, dar și de hohot gogolian.

Garp și Zekul lui Soljenițin – ce apropiere amețitoare! Ce versanți ai ideii de inițiere! Cu toate că Rodica Mihiilescu pune cu acuitate în relief zonele umbroase din vizuineaua lui John Irving, „în ciudă comicului de care nu duce lipsă, este o lume a violenței, a descompunerii și morții”, fapt e că moarte, violență, dezumanizare se învăță cu totul altfel... pe ruble. Încercăți o lectură în paralel – și fără prejudecăți – și o să vă dea frumos de gîndit, vă asigur. Cum se poate alege (!) între postmodernism și postcomunism?

Cit despre John Irving, de salutat, la RAO, *Hotelul New Hampshire*, tradus de neobositul Radu Lupan, cel care, în 1950, lăuda „lupta pentru pace a oamenilor muncii din fările marshalașe”, în 1960 traducea *Omul nostru din Havana*, pentru ca acum, după zeci de ani de la traducere, prefete și recenzii la americană, să ne facă legătura cu imaginația demențială, haoasă și profund perversă a clanului „bizar, extravagant și burlesc” din *Hotel New Hampshire*. Și astăzi chiar în săptămâna în care Antena 1-i-a difuzat ecranizarea realizată de Tony Richardson în 1984, cu Jodie Foster în cîstă cu Beau Bridges!

JOHN
IRVING

Hotelul New Hampshire

Găuri umplute

În 1988, cînd apărea la Univers traducerea Olgă Zaicik din *Jurnalul* și teatrul lui Witold Gombrowicz, cu prefata lui Romul Munteanu, cineva (cred că Marian Popescu sau Miocă Apolzan), care cunoștea ediția franțuzească, îmi vorbea cu mare de despre manipularea obligatorie a textului. Din ediție, „cu cîntec” dispăruseră pe atunci pînă și croșetele, tradiționalele noastre semne de mutilare/înginerie textuală. Tăieturile nu mai erau marcate deloc. Pagini întregi de cutare descindăre sexuală din Llosa ori Fowles dispăreau pur și simplu, fără ca atît de pudicele puncte-puncte dintre paranteze să le specifice evaporarea. Cînd despre Gombrowicz, din stărișul jurnalului său dispăreau nu doar, firesc, capitolele redundante, obosităre, specioase, dar cu precădere paginile de „luptă” cu exilul polonez, de cărtă a vanitosului egocentric Gombrowicz cu opțiunea Czesław Milosz de activism anticomunist, paginile de tainică venerare a aristocratismului sleahistic (chiar dacă se oftează cu amar în privința bovariștilor acestuia), inclusiv pe linia revoltei antipătrărei a autorului *Iwonel*) paralel cu persifilarea mitologiei narcisiste a propagandei naționale – ce mai, exact ceea ce acum Olga Zaicik poate să publice (cu o prefată de Kazimierz Jurczak). În loc de 220 pagini cu urăse găuri politico-morale avem 500 cu, numai, găuri estetice. E drept, nu mai avem și cele trei piese din ediția de atunci (*Iwona, principesa Burgundiei, Cununia, Opereta*), iar trimiterile autorului la ele rămîn, acum suspendate în văzduhul mirărilor noastre.

În schimb, avem parte de spectacolul necenzurat al unui orgolios... cioranian („atitudinea mea față de Polonia decurge din atitudinea mea față de formă – doresc cu ardoare să mă eschizez de sub tutela Poloniei așa cum mă eschizez de la formă, doresc să mă înalț în zbor deasupra Poloniei, așa cum fac cu stilul”) care cău barda-n Dumnezeu, istorie, geopolitică și etica bovariștilor. O personalitate antipatică, insă lepos, artăgost, anacronic adesea, indigenă, însă trăind serișor literar ca destin, pină la dimensiuni cvasimafizice, inclusiv cele ale ideii naționale de artă: „Nu vom deveni o nație cu adevarat europeană pînă cind nu ne vom delimita de această Europă – căci să fiu european nu înseamnă a te face una cu Europa, ci să devii parte ei componentă – specific și de neînlucuit”.

Ferdydurke, scandalosul roman din 1937 al lui Gombrowicz (rudă bună cu existențialismul generației '27 de la noi), a apărut acum doi ani la Univers. În această carte, spune autorul, „răsună fortissimo aproape toate temele de bază ale existențialismului: devenirea, autocrația, libertatea, spaimă, absurdul, neantul”. Pe lîngă treimea de aur a lui Gombrowicz (îmaturitatea, forma și omul fabricat de oameni), sănă de semnalat aici obsesia polonității, dialogul cu Cioran pe tema exilului (p. 64 s.u.), observațiile picante de genul: „se va afla cîndva de ce în secolul nostru atâtă artă mari au scris opere ilizibile” (plecind de la *Procesul* lui Kafka și adăugindu-l, probabil, zic eu, de Joyce, Beckett, Huxley s.a.), precum și referirile la... Lucian Boia (vorba vine) și demersul său demisitant de istorie („Trebue să ne dărâmăm istoria și să ne buzîm exclusiv pe actualitate – deoarece tocmai istoria reprezintă povara noastră ereditară, ne impune o imagine greșită despre noi însine, ne silește să ne conformăm unei deducții istorice în loc să trăim propria noastră realitate”, p. 149) sau la H.-R. Patapievici, să zicem: „Artă este aristocratică pînă în măduva oaselor, ca un principe de singe.

Este negarea egalității și cultul superiorității (...) Este, în sfîrșit, cultivarea personalității, originalității, individualității. De aceea e greu să ne mirăm că, finanțată generos în Democrație Populară, arta este un munte care naște un soarece”.

În fine, mă leg de părerea lui Gombrowicz cum că „Sartre a concentrat în persoana lui patologia epocii sale” și semnalăz apariția la RAO a două volume de Sartre: *Zidul*, trad. Sanda Oprescu, și *Cuvîntul plus Greata*, trad. Teodora Cristea, respectiv Marius Robescu. Dacă vă enervează cumva ideea, atunci citiți, tot la RAO, volumul lui Hermann Hesse (*Knulp* și *Demian*, trad. Claudiu Florian), seducător pentru pasionații psihologilor alambicate, misterioase, inclusiv pentru cine se simte aici (și ce adevărat intelectual nu se simte ca atare?) un om inutil.

Drumuri desfundate și găuri cu dichis

Un capitol spinos: străinii despre România de azi. Îi urim cînd ne arată urîtenia, îi disprețuim cînd ne exaltă, interesat, virtuile. Irantele sunt deopotrivă catastrofismul occidentalilor, care văd în noi suma tuturor vicilor istoriei, și triumfalismul să la Isosif Sava, după care România este exclusiv o pepinieră mondială de valori (tinere ori... fără vîrstă). Ei bine, iată, tot la Univers, o astfel de apariție iritantă, cu toate că destul de departe de texte tipice propagandei antiromânești. Nu știm cine este Rüdiger Wischenbart, a cărui carte din 1994, *Canetti's Angst (Frica lui Canetti. Documentări la marginea Europei)*, a apărut la Wieser Verlag din Salzburg, iar acumă în traducerea Anei Stanca Tăbărașă, cu un cuvînt înainte de Alexandru Duțu. Ce specializare are tînărul nostru (din text afărmă că e născut în 1956) și cu ce așteptări a luat el drumul de Sud-Est? E cam greu de spus.

Nu avem deloc dreptul să ne supărăm atunci cînd omul venit din altă țară este izbit de practicile vameșilor, de starea jalinică a drumurilor, WC-urilor, camerelor de hotel, mă rog, de urîtenia agresivă și pungășească a serviciilor de la noi. Sau cînd se consideră că „decenii întregi” București vor rămine „orașul lui Ceausescu”, arhitectonic, dar nu numai. Dar atunci cînd dai la tot pasul, ca-ntr-o lecție obligatoriu învățată de evrei, țară de țiganii mîncători de lebede vieneze, cu nostalgia Imperiului (adică a adevăratei Europei!) care începe de la Brașov încolo, cu bobînace la lorga și la Eliade ca autor pentru „neoșamanici”, cu vizuirea României ca o „năucitoare multitudine etnică” (!) în care „numai doi din trei cetăneni erau români” după 1920 (!), cînd îi se spune că Garda de Fier a guvernării propriu-zis nu cîteva luni, ci pe tot parcursul decenului patru... s.a.m.d. – apoi atunci pleci fruntea și te oferi ca o moștră în plus a următoarei afirmării: „cea mai mare obsesie și credință colectivă cînd în spatele fiecărei semnificații stau ascunse nebănuite realități. Mai bine zis, nici nu e credință, ci siguranță absolută, împărtășită de toti. Nîmic din ce se află la vedere nu poate fi numit realitate”.

Văzute din unghiul provocării noastre întră autovindecare prin bisturiu, astfel de cărti sunt foarte bune, și vin la fix. Tragedia începe atunci cînd îi dai seama că ele circulă, sub dîfereite „forme”, mai pretutindeni în lume. E de mentionat, însă, cum spuneam, tonul ponderat al autorului. Dincolo de prejudecățile, sau, mai corect: de clișeele induse de „manualul bunului european antidiimbovîțean”, să-i zic așa, fapt e că Rüdiger Wischenbart ne pune în față ochilor o oglindă fidélă, chit că arătă pe la colțuri. Un lucru absolut lăudabil este, de exemplu, așezarea în context european a extremismului anilor '30 (p. 92, s.u.) în vreme ce, știm bine, atîta lume ne consideră unică în atrocitate de dreapta. Și, în final, un lucru hazil, care are dichisul lui: luptă realității cu clișeul indus. La p. 80, autorul se loveste de prezența țiganilor: „Ceresc în grupuri. Femeile ceresc cu princi agățăți de fusă. Bărbății ocupă ieșirile din metrou. Vînd cupoane date de guvern pentru privatizarea industriei” – și tot așa. Și, brusc, clișeu, ca o ncucă tare-n perete: „Sunt parcă făcuți pentru a fi își îspășitori”.

Mai aveam opt volume de prezentat, dar m-am luat cu vorba. Voi reveni la traduceri nu peste multă vreme (nu mai și mult pînă la Tîrgul de carte). Un ultim cuvînt despușă isprava Mihailei Anghelușcă-Irimia, care a tradus la Universul românesc *Scurta istorie Oxford a literaturii engleze*. Nu una veche, prăfuită, ci una din 1994, scrisă de Andrew Sanders (om de 52 de ani, de unde și prospețimea – adeseori picantă – a observațiilor sale), profesor la Universitatea Durham, specializat în „Dickensianism”, dar bun cunoșător de Orwell și Burgess, de pildă, palpitînd mai puțin la Coleridge și tot ce va să zică visătorie, însă foarte exact în verdicte. Mă rog, o „short History” tipică Oxford, ce părinte de (actual sau viitor) student nu-și va scormoni buzunarul pentru?

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Reușită temperată, normalitate

România la Tîrgul de carte de la Leipzig, 1998

Decoruri: 1. Viitorul

Clădirea din sticlă și metal care adăpostește Tîrgul de carte de la Leipzig arată spectaculos seara, după ce șîurile de nemunărați vizitatori, mulți tineri, să rănesc. Deasupra celui coborât de scara rulantă se înalță o imensă cupolă, la fel de translucidă și de irizată de albastrul întunecat al noptii și de lumini roșietice, ca și peretei uriași de jur împrejur. În linistea înțepătă doar de țiuțuit unor aparate necunoscute, vizitatorul întîrziat se simte în interiorul unei uriașe nave spațiale și recunoaște împrejur peisajul clasic de *science fiction*, cu acea viață specială pe care îți dă intuiția de o clipă a viitorului. O ultimă imagine a Centrului pentru tîrguri și congrese din Leipzig, cel mai mare din Europa la această oră, o va avea vizitatorul din stația tramvaiului 16. În fața clădirii Centrului se află un bazin cu apă în care se reflectă, întregit, semicercul cupolei. Arhitectul a premeditat, desigur, această imagine depărtată de cerc, jumătate real, jumătate ireal, aşa cum este și „marfa“ acestui tîrg.

Jumătate obiect material, cu costuri, prețuri, vînzare, profit, jumătate produs al spiritului și asczezei, transgresind lumea vizibilă, cartea s-a aflat la Leipzig în prima sa ipostază.

Construcția Centrului de tîrguri și congrese din Leipzig a inceput în vara lui 1993 și a fost inaugurată acum doi ani, la 12 aprilie 1996. Dar primul tîrg de carte organizat în noua clădire este cel de anul acesta, cind a fost invitată România. Investiția s-a ridicat la 1.335 miliarde DM și, desigur, ea a fost menită echilibrării celor două tîrguri de carte (Frankfurt și Leipzig), după unificarea, cind primul îl copleșise pe cel de al doilea. Tîrgul de la Leipzig a avut prin tradiție legătură cu lumea Estului, atât de vechi încât în cronologice sale sint trecute două vizite (la 1698 și 1712) ale țărului Petru I al Rusiei. Zestrea de relații cu Estul a Leipzigului este menținută azi prin acest tîrg anual de carte – o sansă de deschidere spre lumea germană pentru editorii din foștele țări ale Cortinei de Fier.

Decoruri: 2. Trecutul

Prinț pe geam din tramvaiul 16, vizitatorul român are surpriza să recunoască din cînd în cînd arhitectonica Timișoarei. Amintirea comunismului și aerul de oraș provincial (fie el și mare) se simt la tot pasul: reclame puține, iluminare modestă, absența unei vietă de noapte, vitrine relativ sărace, puține restaurante, bistrouri etc., meniu fără imaginea (crevură) și aerul de cartof cu multă maioneză, pînă și se aplacă), șîruri lungi de taxiuiri care așteaptă puținii clienți, prestatori de servicii neobișnuiti, ca și în România, să zimbească fieci client.

Orașul vechi este presărat de biserici, monumente salvate prin minune de bombardamentele atroce (urmele războului de acum 50 de ani se mai văd pe clădirile fostei RDG, spre deosebire de festa RFG), ce amintesc, prin vechimea și stilurile arhitectonice diverse, că „Urbs Lipzi“ este atestată la 1015, la răscrucerea drumurilor între Est și Vest („via Regia“, Königstrasse) și cea dintre Nord și Sud („via Imperii“, Reichstrasse). Toate vietile artiștilor, inclusiv cele postume, sunt complicate de istoria totalitarismului

acestui secol: chiar și cea a lui Bach, compozitor al orașului, al cărui morîmînă a tot fost mutat, mai întîi din cauza naziștilor care i-au reproșat originea evreiască, apoi din cauză că biserică unde era înmormîntat fusese distrusă de bombardamente.

Pentru crimile comunismului a fost organizat un muzeu într-o fostă clădire a STASI (muzeul din „Runden Ecke“). Sala în care a citit poezii Ana Blandiana era un culoar ingust și lung, pe ai cărui pereti erau afise, gazete de perete, formularile specifice epocii comuniste. Tot aici a avut loc discuția despre Securitatea română susținută de scriitorul și jurnalistul berlinez W. Totok (grupul scriitorilor germani de la Timișoara) și senatorul C. Tîcu Dumitrescu, venit cu schema Securității și cu acte ce par a dovedi

să aud cît mai multe concluzii ale participantilor. Marea lor majoritate erau pozitive, chiar dacă nu neapărat entuziasante. N-am auzit decît două voci izolate care să-mi spună: „România și-a ratat o mare sansă“, dar și ele au retrasăt parțial după ce am discutat. Aveau fie nemulțumiri personale, datele viciilor de organizare, fie critici justificate, dar neprîvind reușita ansamblului. Reușita ori nereușita trebuie văzută din mai multe puncte de vedere și primul dintre ele este imaginea mediatisată, cu acest prilej, a culturii românești și, implicit, României. Andrei Corbea aprecia că anul tîrziu tîrgul de carte avîndu-i pe balticii de drept invitați să-bucurăt de o imagine mult mai bună în presă. Presa germană, mai ales suplimentele culturale ale cotidianelor, au semnalat însă și

Noul pavilion al Tîrgului de la Leipzig

că nu s-au distrus atîtea dosare cîte au anunțat recent directorii SRI și SIE, Costin Georgescu și Cătălin Harnagea.

Imaginea mediatică

Recînd la Leipzig suplimentul revistei „22“ despre Tîrgul de carte, aflat la ora aceea în pregătire, m-a frapat neliniștea organizatorilor, ca și a participantilor, care s-ar putea rezuma într-o frază: să nu se piardă, compromîtă, irosească această rară sansă dată României pentru a face vizibilă și față ei culturală, europeană. Neliniștea unei Cenușărești poftită în sfîrșit la bal și care se teme că va rămîne totă noaptea într-un colț, nebăgată în seamă de nimenei.

Cum era primul tîrg internațional de carte la care participam, am căutat

literatura română, încadrată uneori în coordonate politice. De pildă, în suplimentul lui *Süddeutsche Zeitung* din 25 martie, un articol avînd în mijloc o fotografie mare din fostul CFSN, cu Mircea Dinescu, perorînd, în mijlocul grupului de disidenți, se intitulă „De la anormalitate la normalitate“. O fotografie la fel de mare și un articol semnat de Klaus Konjetzky îl prezintă pe cel mai mare poet român în viață de la ora actuală, Gellu Naum. (El și-a citit poezii la Capsa, la manifestările Tîrgului, alături de Oskar Pastior, poet foarte apreciat în Germania.) În același supliment literar au mai fost recenzate trei cărți de istorie: K. Verseck – *Rumänien*, Verlag C.H. Beck, München, 1998; Harald Heppner – *Die Rumänen und Europe*, Böhlau Verlag, Wien, 1997; Anneli Ute Gabanyi – *Systemwechsel in Rumänien*.

POLIROM

Mihail Psellos
Cronografia
Un veac de istorie bizantină (976-1077)

Marcus Tullius Cicero
Despre divinatie
(Ediție bilingvă)

În pregătire:
Alina Mungiu-Pippidi (coordonator) Doctrine politice

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași, Tel. & Fax: (032)214100; (032)214111; (032)217440
București, Bd. I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, Tel.: (01)6138978
Brasov, str. Toamnei nr.7, bl. 4, Tel. & Fax: (068)150318
E-mail: polirom@mail.dntis.ro

NOUTĂȚI
martie '98

Această corespondență este sponsorizată de

CONNEX
GSM

nien, München, 1998.

Fără să se opreasă la acest supliment și, desigur, la alte comentarii apărute în presă germană, W. Totok a scris o revistă a presei culturale germane din aceste zile pe care o vom publica în următoarele numere ale lui „22“.

El expune pe larg opinile Hertie Müller, scriitoare foarte talentată și de mare succes internațional, plecată la mijlocul anilor '80 din România (grupul de la Timișoara). Imaginea sa actuală despre România, cel puțin din relatarea lui W. Totok, mi-s-a părut parțial tributară unor imagini-clîșeu mai vechi. În măsura în care vom avea acces la acest articol, ca și la altele, cu altă încărcătură, cum este eseul, publicat la 25 martie în *Literatur Rundschau*, al lui Mircea Cărtărescu, intitulat „Das Selbstbewusstsein eines ...escu“, și, bineînțeles, în măsura spațiului accesibil, le vom oferi cititorilor nostri, ca să le aprecieze singuri.

Este sigur că toate comentariile ale presei germane au evidențiat mai ales scriitorii cunoscuți deja în Germania prin traduceri făcute în editurile germane (Gellu Naum, Mircea Dinescu, Ana Blandiana, Norman Manea s.a.) și uneori chiar unii mai puțin pregnanți în peisajul românesc, dar care au în Germania bune relații personale. E un lucru firesc, pentru că producerea unei opere literare și marketingul ei sînt două activități atît de diferite, încît în SUA, de pildă, orice autor care se respectă își are propriul agent literar. Talentul scriitorului de a-și „vinde“ produsul cît mai bine este diferit de talentul de a scrie. Dar, chiar dacă nu a lansat autori noi, pentru că s-a vorbit despre literatura română și s-au consolidat valorile ei cunoscute în Germania, mediatisarea trebuie considerată o reușită. Temperată, însă. În articolele scrise de ziariști „nespecializați“ pentru România au apărut, s-ar părea, nu doar afirmații discutabile, ci, uneori, și date gresite.

Inițiativa editurilor românești care traduc autori români fără a avea și semnale despre interesul pieței germane (era o serie de cărți scoase de editura Dalsi, probabil chiar pentru acest tîrg) mi s-a părut discutabilă pentru o adevărată promovare a literaturii române.

(Continuare în numărul viitor)

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU
Redactor-șef adjuncț: RODICA PALADE
Publicist comentator: ANDREI CORNEA
Grafician: DAN PERJOVSKI

Contabil șef: ALINA CORBU;
Sef dep. marketing/distribuție: MIRCEA IOANESCU;
Așistent marketing/publicitate: MIHAELA CUCU;
Sef departament Social: JULIAN ANGHEL;
Sef departament Cultural: IOANA IERONIM;
Redactori: DAN HERA (istorie, economie), ALICE TAUDOR, SANDU IORDACHE (departamentele Social, Secretar general de redacție: AURELIAN CRĂCIUN)

Difuzare, abonamente: Constantin Satila, Alexandru Petrea; Corectură: Rodica Toader; Mara Stefan;
Casierie: Mihaela Antonescu.

Rubrici: SERBAN ORESCU, EMIL HUREZEANU, STELIAN TANASE, N.-R. PATAPIEVICI, DAN PAVEL, RADU CALIN CRISTEA, CRISTIAN PREDA (comentarii politici), VLADIMIR TISMĂNEANU (sociologia comunității), N. RĂDULESCU DOBROGEA (ecologie), MARIANA CELAC (viață urbană), DAN C. MIHAILOSCU (cronica literară), IRINA COROIU (cronica de teatru).

Consiliul consultativ: 22: MONICA IOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI SORA, SERBAN PAPACOSTEA, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.R. PATAPIEVICI

Timpul la Progresa Românește, Telemedică: 22: Redacția și administrație: București, Calea Victoriei 120, Tel 311-22-08, 614-17-76; Fax 311-22-08 e-mail: r22@r22.sfr.ro, http://www.dntb.ro/22/

ISSN-1220-5761